

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zpravodaj je tištěn na papíru původem z lesů s certifikátem FSC (Forest Stewardship Council), kde se hospodaří sociálně a ekologicky šetrným způsobem podle stanovených standardů.

Environmentální priority českého předsednictví

Je 8. leden 2009. Ministr životního prostředí a předseda Rady Evropské unie pro životní prostředí Martin Bursík představuje v Praze priority českého předsednictví v oblasti životního prostředí.

Ochrana klimatu

V oblasti ochrany klimatu povede předsednictví přípravná jednání k dosažení celosvětové dohody o nastavení závazků snižování emisí skleníkových plynů po roce 2012, a to v souladu se závazkem Evropské unie k udržení maximálního růstu průměrné globální teploty do 2°C do roku 2050. Schválení klimaticko-energetického balíčku dává Evropské unii dobrou výchozí pozici pro tato jednání. Předsednictví bude jednat o nastavení závazků po ukončení prvního kontrolního období Kjótského protokolu po roce 2012. Půjde zejména o jednání s USA a dal-

šími významnými producenty skleníkových plynů (např. Ruskem, Brazílií, Čínou a Indií) a o jejich zapojení do mezinárodního systému ochrany klimatu. Předsednictví naváže na jednání po konferencích smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) na Bali (2007) a v Poznani (2008). Předsednictví bude zastupovat EU při jednání UNFCCC a připravovat společnou pozici Evropské unie pro jednání v rámci dalších mezinárodních fór, především pro konferenci v Kodani v prosinci 2009. V souladu se závazky Evropské rady z června 2008 bude na jarní Evropské radě 2009 projednán

OBSAH:

Události měsíce

Environmentální priority českého předsednictví	1
MŽP 2008: Chráníme vaše životní prostředí	3
Signály EEA 2009: Osm příběhů ze životního prostředí pro Evropu	4
Zprávy ze správy životního prostředí	6
Nové publikace	13

Obce a regiony

Udržitelnost po anglicku	15
Školy dostaly nádoby na třídění odpadu	17
Předsednictví EU a místní správa	18

Téma

Pohled do evropské „kuchyně“ aneb Průvodce českým předsednictvím EU v oblasti životního prostředí	19
---	----

Analýzy, souhrny, komentáře

Víte, co je ENCA	25
Výběrové řízení pro projekty neziskových organizací na rok 2009	27
Kroužkování zimujících labutí	31

Diskuze

Globální oteplování po 20 letech: Body zvratu nadosah	32
Revidovaná teorie nasvědčuje tomu, že úroveň oxidu uhličitého jsou již v nebezpečné oblasti	35

mechanismus financování boje proti změně klimatu. V průběhu předsednictví bude rovněž zahájeno projednávání Sdělení o adaptacích na změnu klimatu. Předsednictví podporuje zavádění takových adaptačních opatření, která berou na zřetel i další aspekty, jako je například ochrana biologické rozmanitosti a půdy. Zmíněná problematika by se měla stát jedním z témat neformální Rady ministrů pro životní prostředí v červnu 2009.

Vážení čtenáři,

že po změně ministerského loga a následně zásadní proměně webových stránek MŽP se něco stane i s podobou našeho Zpravodaje, asi řada z vás čekala. Jsem přesvědčený, že to bude změna příjemná pro naše stávající čtenáře, i že nám pomůže přilákat čtenáře nové.

Počínaje tímto číslem bude Zpravodaj MŽP vycházet v nové grafické úpravě a barevně. Využíváme nově papír s certifikátem FSC (Forest Stewardship Council), tedy ze dřeva z lesů s nejprísnejším hospodářským režimem. FSC je v lesnictví cosi jako BIO v zemědělství.

Doufáme, že tak pro vás budou informace z resortu životního prostředí nejen užitečné, ale také atraktivnější, čtivější a „čitelnější“. Zpravodaj se rovněž rozrostl o novou rubriku věnovanou místní a regionální veřejné správě, kde přineseme pohled z domova i ze světa. V tomto čísle například ze staré dobré Anglie.

Pravděpodobně od druhého pololetí tohoto roku dojde též ke změně distribuce Zpravodaje MŽP. V souvislosti s tím prosíme stávající předplatitele, kteří již mají časopis na rok 2009 uhrazen, aby potvrdili svou odběratelskou adresu na e-mail: zpravodaj@mzp.cz. Na tento e-mail mohou psát své objednávky i noví zájemci o předplatné, případně o zaslání ukázkového výtisku zdarma. Nebojte se nám napsat i své reakce, podněty, dotazy, ohlasy na články i na novou podobu časopisu.

Příjemné počtení

Jakub Kašpar,
tiskový mluvčí MŽP

Ochrana lidského zdraví a životního prostředí

V rámci ochrany lidského zdraví a životního prostředí zaměří předsednictví pozornost na následující agendu: posun v projednávání návrhu směrnice o průmyslových emisích; dokončení projednávání revize návrhu nařízení o látkách poškozujících ozonovou vrstvu; zahájení projednávání návrhu revize směrnice o národních emisních stropích, bude-li tato předložena Komisí; zahájení projednávání návrhů směrnic revidujících oblast nakládání s elektroodpady. Předsednictví bude rovněž diskutovat problematiku nakládání s bioodpady v návaznosti na zveřejněnou Zelenou knihu Komise. České předsednictví bude také koordinovat řadu významných mezinárodních zasedání a aktivit v oblasti ochrany životního prostředí a zdraví a zastupovat na nich Evropskou unii, například jednání o snižování výroby a spotřeby rtuti na 25. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) v únoru 2009 v Nairobi.

Udržitelná spotřeba a výroba

S ochranou životního prostředí i změnou klimatu souvisí otázka udržitelné spotřeby a výroby. Předsednictví podpoří ty iniciativy, které si kladou za cíl informovanost občanů členských států Evropské unie. Jedná se především o označování organizací uplatňujících environmentální přístupy (revize stávajícího nařízení k programu na zavedení systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí – EMAS) a podporu prosazování systému ekologického označování výrobků. Zde se předsednictví pokusí o dosažení dohody s Evropským parlamentem v prvním čtení. Předsednictví se bude dále věnovat reportování infor-

mací v rámci Evropské unie a systému jejich předávání. K této tematice uspořádá mezinárodní konferenci Towards e-Environment. České předsednictví vynaloží maximální úsilí, aby na 17. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj v květnu 2009 v New Yorku byla přijata účinná politická rozhodnutí k integrovanému prosazování udržitelného rozvoje v takových důležitých oblastech, jako jsou zemědělství, rozvoj venkova, ochrana půdy, boj s desertifikací a suchem, a to i v souvislosti s krizí na finančních trzích.

Ochrana biologické rozmanitosti

S ohledem na vzájemnou provázanost ochrany biologické rozmanitosti se změnou klimatu a ochranou půdy se předsednictví zaměří na balíček Komise k biodiverzitě, především na sdělení o invazních druzích. České předsednictví se zároveň pokusí výrazně pokročit v projednávání návrhu nařízení o zákazu obchodování s výrobky z tuleňů. K ochraně biodiverzity chce předsednictví přispět konferencí Conference on Wilderness and Large Natural Habitat Areas, kterou ve spolupráci s Komisí uspořádá v Praze. Předsednictvím této konference bude odstartován projekt Wilderness, zaměřený na podporu diskuse o ochraně primárních, přírodních a přírodě blízkých oblastí. Předsednictví se dále hodlá věnovat projednávání návrhu směrnice o ochraně půdy, kde chce navázat na kroky francouzského předsednictví.

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP

(Podrobnější komentář k environmentálním prioritám českého předsednictví EU najdete v rubrice Téma.)

Foto MŽP – Jan Symon

MŽP 2008: Chráníme vaše životní prostředí

„Ministerstvo životního prostředí se stalo silným a respektovaným partnerem ekonomickým resortům. Prosazujeme cílevědomě krok za krokem modernizaci české ekonomiky směrem k nízkouhlíkovým technologiím. V roce 2008 jsme podpořili projekty v oblasti čištění odpadních vod, nakládání s odpady či péče o přírodu a krajinu za více než 30,5 miliardy korun. Vláda schválila náš návrh na rozšíření zákazu víkendové jízdy kamionů, který zajistí klid a bezpečnost i v malých vesnicích,“ bilancuje ministr životního prostředí Martin Bursík rok 2008.

V příštím roce se zaměříme na mezinárodní vyjednávání nové dohody o ochraně klimatu, což je prioritou českého předsednictví. Nezapomeneme ani na praktické kroky na domácí scéně. Připravovaný zákon o odpadech razantně zvýší recyklaci

a zároveň lidem usnadní třídění odpadů. Téměř připravený je i nový progresivní zákon o ovzduší. Na přelomu jara a léta spustíme rozsahem unikátní dotační program na podporu úspor v domácnostech. Očekáváme investici cca 10 miliard korun do zateplení domů, regu-

lace vytápění a využívání obnovitelných zdrojů v domácnostech jen v roce 2009. Zveřejníme také novou národní politiku ochrany klimatu, navrhne vyhlášení dvou nových národních parků a čeká nás i řada dalších kroků,“ přiblížil plány na tento rok ministr Bursík.

Mezi nejpodstatnější úspěchy roku 2008 patří, že:

- Klimaticko-energetický balíček Evropské unie pomůže nastartovat rozvoj šetrných vysoce efektivních technologií.
- Miliardy z prodeje emisních kreditů získají podle návrhu Ministerstva životního prostředí české domácnosti formou dotací na zateplení a výměnu systému vytápění. Lidé ušetří a budou dýchat čistější vzduch.
- Novela zákona o ovzduší pomůže vyčistit vzduch v nejvíce znečištěných oblastech, především v Moravskoslezském kraji. Umožní krajským úřadům přikázat velkým podnikům, aby v určené lhůtě omezily znečišťování prachovými částicemi až o polovinu.
- Vláda rozhodla, že kamiony nevyjedou o víkendech a v páteční odpo-

lední špičce na žádnou veřejnou komunikaci. To zajistí klid a bezpečnost i v malých obcích.

- Z českých silnic budou postupně mizet nejstarší a nejvíce znečišťující auta. První přeregistrace ojetých automobilů se zpoplatňuje podle způsobovaného znečištění. Sníží se tak dovoz i využívání nejstarších a „nejšpinavějších“ ojetin.
- Osvobození od spotřební daně zlevní biopaliva a sníží tak znečištění ovzduší z automobilů i závislost české ekonomiky na ropě. Pomůže také českému zemědělství využít část půdy ležící ladem.
- Každé čtvrté auto používané státní správou bude do roku 2014 „ekologicky přátelské“. Státní správa půjde příkladem – při pravidelné obměně vozového parku bude nakupovat úsporné vozy s nízkými emisemi.

Výrazně tak omezí spotřebu pohonných hmot a znečištění ovzduší.

- Obce získají půl miliardy korun na úhradu kurzových ztrát pro projekty čištění odpadních vod, které vyjednaly v letech 2004 až 2006 tak, aby je mohly bez zpoždění dokončit. Z Operačního programu Životní prostředí jsme podpořili projekty za více než 30,5 miliardy korun.
- Česká krajina nebude zavalena zahraničními odpady. České ekologické diplomacii se podařilo prosadit, že členské státy EU budou moci dovoz odpadů do spaloven omezit či zakázat.
- Dojde k omezení krádeží kovů. Novela zákona o odpadech zakazuje výkup součástí kovošrotu, jejichž krádeže představují společenské riziko. Výkup bude možný pouze od právnických osob a pouze bezhotovostně, zpřísní se evidence.
- Vysloužilé baterie a monočlánky nebudou končit na skládkách. Podle novely zákona o odpadech bude pro zákazníky mnohem jednodušší vysloužilé baterie a monočlánky odevzdat a systém odběru tak bude mnohem efektivnější.
- Školy v celé republice získaly zdarma sběrné nádoby na třídění odpadů. Ze zbylých evropských prostředků, které by jinak zůstaly nevyužity, to zařídilo MŽP.

- Obce ohrožené těžbou uhlí získaly další záruky, že nebudou zbourány. Vláda potvrdila platnost limitů těžby a navrhla zpřísnění horní legislativy.
- Byly zamítnuty všechny nové pokusy o těžbu uranu.
- Vládou schválená novela zákona o ochraně přírody a krajiny bude znamenat konec bezdůvodného kácení alejí a nesmyslného postupu udělování výjimek. Vláda v zákoně o ochraně přírody zpřísnila povolování kácení stromořadí podél silnic a železničních tratí. Zrušila současnou nesmyslnou praxi, kdy o výjimkách ze zákona o ochraně

přírody a krajiny rozhodovala vláda a přesunula tuto odpovědnost blíž občanům.

- Bude lépe chráněna půda. Vládou přijatá novela zákona zvyšuje sazby odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a zlepšuje jejich vymahatelnost.
- Otevřela se cesta ke stabilním a pestřejším lesům. Vláda schválila Národní lesnický program, který počítá s orientací na druhově pestré lesy namísto nestabilních smrkových monokultur.
- Národní parky se otvírají turistům. Na Šumavě se na některá dosud nepřístupná místa klidových území pořádají od srpna výpravy s průvodcem, jsou připravena nouzová nocoviště, rozběhl se projekt spolupráce s vodáky, bylo dohodnuto otevření nových hraničních přechodů. Krkonoše vymezily mantinely pro další stavby vleků a lanovek.

stupná místa klidových území pořádají od srpna výpravy s průvodcem, jsou připravena nouzová nocoviště, rozběhl se projekt spolupráce s vodáky, bylo dohodnuto otevření nových hraničních přechodů. Krkonoše vymezily mantinely pro další stavby vleků a lanovek.

- Zvýšil se rozsah veřejně dostupných informací o znečištění podle zákona o integrovaném registru znečištění.

• *Jakub Kašpar,*
tiskový mluvčí MŽP

Signály EEA 2009: Osm příběhů ze životního prostředí pro Evropu

Je zahradničení jedním z vašich zájmů? Pokud ano a žijete ve střední nebo severní Evropě, je plzák španělský pravděpodobně jedním z vašich osobních nepřátel. Zdá se, že plzák, který neúnavně napadá vaše bylinky a zeleninu, je imunní vůči regulačním opatřením.

Plzák španělský, dusící se humři, televizory zaplavující zeměkouli a škodlivé částice v ovzduší jsou pouze některými z témat obsažených v Signálech EEA 2009, nové výroční publikaci Evropské agentury pro životní prostředí. Signály představil 9. ledna 2009 v Praze český ministr životního prostředí Martin Bursík a profesorka Jacqueline McGlade, výkonná ředitelkou EEA.

Evropská agentura pro životní prostředí v partnerské spolupráci se svou sítí, skládající se ze 32 členských států, monitoruje životní prostředí v Evropě. Hledání a dešifrování řady „signálů“ týkajících se zdraví a rozmanitosti našeho životního prostředí a porozumění jim je podstatou činnosti agentury. Signály EEA 2009, jež budou zveřejněny ve všech 26 jazycích EEA, volí přístup založený na příběhu a poskytují obrázek

o klíčových tématech životního prostředí, která jsou zvláště závažná pro nadcházející rok.

„Rok 2009 nabízí pozoruhodnou příležitost angažovat globální společenství a začít se řádně zabývat výzvou týkající se životního prostředí. Musíme jednat opatrně, ale rychle. Rozsah výzvy by nás neměl ani paralyzovat k nečinnosti ani by neměl udusit cennou debatu. V této souvislosti vítám Signály EEA, které se zaměřují na široké vrstvy občanů Evropy,“ řekl ministr Bursík.

Příběhy obsažené v Signálech EEA nejsou vyčerpávající, ale byly vybrány na základě jejich závažnosti pro současnou debatu o politice životního prostředí v Evropě. Zabývají se prioritními tématy změny klimatu, přírody a biologické rozmanitosti, využíváním přírodních zdrojů, zdravím a životním prostředím.

▲ **Výkonná ředitelka Evropské agentury pro životní prostředí Jacqueline McGlade při prezentaci v Praze.**

„Jak se naše potřeba zmírnit změnu klimatu a přizpůsobit se jí stává naléhavější, tak také roste důležitost naší potřeby efektivně komunikovat s širokým publikem. Ještě před tím, než můžeme lidi motivovat k tomu, aby něco podnikli, musíme tyto lidi a jejich vlády zapojit do jednání a zmocnit je k němu,“ řekla profesorka McGlade.

• *Óscar Romero Sanchez,*
tiskový mluvčí EEA

Foto MŽP – Jan Symon

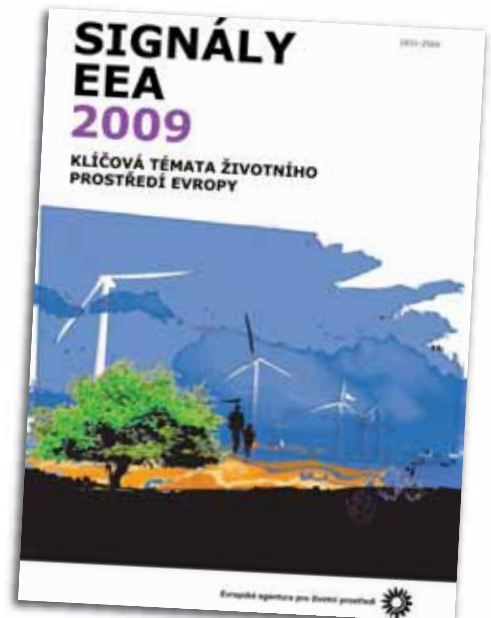
Osm příběhů ze životního prostředí pro Evropu v roce 2009

Signály EEA je výroční publikace, přibližující klíčové příběhy ze životního prostředí pro nadcházejících dvanáct měsíců. Signály 2009 obsahují tyto články:

- *Nikoli pouze horké ovzduší: Globální diplomacie a hledání nástupce Kjótského protokolu*
- *Když studna vyschne: Přizpůsobování se změně klimatu a voda*
- *Plzák španělský a další zavlečené druhy: Plzák španělský je pouze jednou z hrozeb pro křehkou biologickou rozmanitost Evropy*
- *Každé nadechnutí: Kvalita ovzduší v Evropě*

- *Když je bioenergie na vzestupu: Výroba bioenergie ve velkém se sebou nese značná rizika pro životní prostředí. Jak se bude vyvíjet velká bio debata?*
- *Ryby ve vodě nejsou: Správa moří v měnícím se klimatu*
- *Řešení SZP: Reforma společné zemědělské politiky*
- *Na mém dvorku ne: Mezinárodní zásilky odpadu*

Celá publikace Signály EEA 2009 je dostupná v českém jazyce z internetové stránky MŽP: http://www.env.cz/cz/news_tz090109eea_signaly.

Ukázky z publikace Signály EEA 2009

Evropská agentura pro životní prostředí

EEA je jednou z agentur Evropské unie, sídlo má v dánské Kodani. Jejím úkolem je přinášet kvalitní a nezávislé informace o životním prostředí. V současnosti zahrnuje EEA 32 členských zemí, tj. 27 členských států EU a dále Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko a Turecko. Více

informací o EEA naleznete na <http://www.eea.europa.eu/cs>.

EEA každoročně vydává souhrnnou zprávu o stavu životního prostředí. Letos si pro uvedení nové zprávy – EEA Signals 2009 – vybrala právě Českou republiku, která je od 1. ledna 2009 předsednickou zemí v Radě EU.

Zprávy ze správy životního prostředí

Zprávy v této rubrice pocházejí z tiskového a informačního servisu Ministerstva životního prostředí a dalších resortních a spolupracujících organizací, které jsou za zprávami uvedeny jako zdroj. Zprávy jsou redakčně kráceny a upraveny.

Vrátit baterie k recyklaci bude snazší

Počet míst, kde bude možné odevzdat staré baterie a monočlánky, se výrazně rozšíří. Stane se tak díky novele zákona o odpadech, kterou schválila vláda 16. prosince 2008. Výrobci a dovozci budou muset zajistit, aby prodejny, kde se baterie a monočlánky prodávají, je také od zákazníků odebíraly zpět. „Pro zákazníky bude nyní mnohem jednodušší vysloužilé baterie a monočlánky odevzdat a systém odběru tak bude mnohem efektivnější. Baterie by už proto neměly končit na skládkách, ve spalovnách nebo v příkopech, ale na recyklačních linkách,“ vysvětlil ministr životního prostředí Martin Bursík.

Baterie totiž obsahují těžké kovy a další látky, které mohou kontaminovat půdu

a především podzemní vody. Kromě toho řadu kovů, které se v bateriích a monočláncích nacházejí, lze znovu využít a šetřit tak přírodní zdroje.

Každý konečný prodejce, který má v nabídce baterie, monočlánky nebo zboží na baterie, bude muset fungovat zároveň jako místo zpětného odběru. Nově se tak budou moci baterie a monočlánky běžně

odevzdávat ve všech prodejnách elektro, foto-video, hodin, počítačové a telekomunikační techniky; v ostatních prodejnách v případě, že jejich rozloha je větší než 200 m². Výjimkou jsou jen hotely, restaurace, drogerie a čerpa-

cí stanice. Všechna odběrní místa mají být viditelně označena a všichni prodejci

budou muset zákazníky o nejbližším sběrném místě informovat.

Zpětný odběr použitých baterií a akumulátorů zajišťovala dosud především společnost Ecobat, sdružující 140 dovozců a výrobců pouze na základě dobrovolné dohody uzavřené s MŽP. Úspěšnost sběru byla ale zatím velmi nedostatečná. V roce 2006 bylo odevzdáno pouze 6,4 % baterií uvedených na trh, v roce 2007 to bylo 8,7 %. Zákon stanovuje výrobcům povinnost zajistit minimální úroveň zpětného odběru baterií a monočlánců v množství 25 % do 26. září 2012 a 45 % do 26. září 2016.

Novelu musí ještě projednat obě komory parlamentu a podepsat prezident.

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP

Za pět let bude čtvrtina státních aut ekologicky přátelská

Rok 2014: každé čtvrté auto státní správy bude ekologicky přátelské

Do roku 2014 by mělo být každé čtvrté auto používané státní správou „ekologicky přátelské“. Vláda totiž schválila 16. prosince 2008 Program obměny vozového parku státní správy, který připravilo Ministerstvo životního prostředí. Důvodem je, že vliv dopravy na kvalitu ovzduší stoupá, alarmující je meziroční nárůst skleníkových plynů a prašných částic. Doprava je po energetice a průmyslu třetím největším producentem emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů.

„Znečištěný vzduch dýcháme všichni, roste počet alergiků i dětí s astmatem. Doprava představuje nejrychleji rostoucí

zdroj emisí. Státní správa by proto rozhodně měla jít příkladem a povzbuzovat trh s čistými technologiemi. Nákupem ekologicky přátelských aut se nejen sníží exhalace, ale také ušetří za pohonné hmoty. Schválený program je jedním z řady kroků, které by měly přispět k tomu, abychom dýchali čistší vzduch," konstatuje ministr životního prostředí Martin Bursík.

Státní správa používá zhruba dvacet tisíc aut. Nákup nových „ekologicky

přátelských vozidel" by měl probíhat v rámci běžné obměny vozového parku, a proto nebude mít zásadní vliv na státní rozpočet. Do programu nejsou zahrnuty automobily nad 3,5 tuny. Nakupovaná auta musí splňovat emisní limity EURO 5, případně vyšší, a současně také přesně stanovené limity emisí oxidu uhličitého.

Na internetové adrese [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz081216obnova_autoparku/\\$FILE/program_cista_vozidla.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz081216obnova_autoparku/$FILE/program_cista_vozidla.pdf) je dostupný

padesátistránkový dokument Program obměny vozového parku státní správy. V něm zájemci najdou řadu souhrnných informací o automobilech a také zcela konkrétní tipy na auta, která splňují nároky ekologicky přátelského vozidla.

● *Jakub Kašpar,*
tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)

Ekologicky přátelská vozidla

Vozidla kategorií M1 a N1 nakupovaná státní správou musí využívat alternativní pohon, nebo s konvenčním pohonem splňovat emisní limity EURO 5, případně vyšší, a současně tyto limity emisí CO₂:

Pro vozidla o výkonu do 60 kW včetně:

- emise CO₂ do 135 g/km včetně u vozidel vybavených zážehovým motorem
- emise CO₂ do 120 g/km včetně u vozidel vybavených vznětovým motorem

Pro vozidla o výkonu od 61 kW do 80 kW včetně:

- emise CO₂ do 155 g/km včetně u vozidel vybavených zážehovým motorem

- emise CO₂ do 130 g/km včetně u vozidel vybavených vznětovým motorem

Pro vozidla o výkonu od 81 kW do 120 kW včetně:

- emise CO₂ do 170 g/km včetně u vozidel vybavených zážehovým motorem
- emise CO₂ do 145 g/km včetně u vozidel vybavených vznětovým motorem

Pro vozidla o výkonu nad 121 kW:

- emise CO₂ do 200 g/km včetně u vozidel vybavených zážehovým motorem
- emise CO₂ do 170 g/km včetně u vozidel vybavených vznětovým motorem

Úlevy na spotřební dani z biopaliv

Od daňové povinnosti osvobozuje čistá biopaliva novela zákona o spotřební dani, kterou 17. prosince 2008 schválila česká vláda. U paliv s vysokým obsahem biosložky je pak od daně osvobozen podíl biosložky. „Je to zásadní krok pro úspěšný rozvoj produkce a využívání biopaliv," přivítal rozhodnutí vlády ministr životního prostředí Martin Bursík.

Návrh zákona vyplývá ze schváleného materiálu Program podpory dalšího uplatnění biopaliv v dopravě, který připravilo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí.

Princip daňového zvýhodnění jednotlivých vysokoprocenních směsí biopaliv s tradičními fosilními pohonnými hmotami spočívá v tom, že biologická složka paliva není zatížena spotřební daní. Biopaliva, u kterých má dojít k daňovému zvýhodnění, jsou vyrobena na bázi metylesterů mastných kyselin nebo

bioetanolu, dále se jedná o čisté rostlinné oleje a bioplyn.

Schválená novela zákona umožňuje osvobození u čistých rostlinných olejů, čistých metylesterů mastných kyselin a bioplynu. V současnosti již platí, že směs motorové nafty s metylesterem mastných kyselin (FAME, například metylester řepkového oleje), kde FAME představují 31 % všech objemových látek obsažených ve směsi (tzv. směsná motorová nafta – SMN 30), má sníženou sazbu spotřební daně (6866 Kč/1000 l). U pohonné hmoty E 85 bude nově možností uplatnit nárok na vrácení spotřební daně z podílu bioetanolu. Pohonná hmota E 95 je v novele zákona od spotřební daně osvobozena úplně v rámci pilotních projektů technologického vývoje ekologicky příznivější palivové směsi.

Budoucnost vidí Ministerstvo životního prostředí především v biopalivech II. generace, která využívají energii z rost-

linné celulózy, a je tedy možné je vyrábět například z odpadu z výroby potravin. Česká republika má dostatek volné zemědělské půdy i na pěstování dostatečného množství surovin, které budou pokrývat povinně přimíchávaný podíl biosložky do nafty a benzínu (od příštího roku zvýšený na 3,5 % u benzínu a 4,5 % u nafty), aniž by to vedlo k nárůstu cen potravin.

Osvobození od spotřební daně zvýší cenovou konkurenceschopnost biopaliv oproti benzínu a naftě. „Je to významná podpora českému zemědělství a zároveň další úleva životnímu prostředí," řekl ministr Bursík. Kromě toho tento krok opět může o něco snížit závislost české ekonomiky na ropě a přispět ke snížení emisí – především skleníkových plynů – z dopravy.

● *Jakub Kašpar,*
tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)

Klimaticko-energetický balíček schválil i Evropský parlament

Poté, co s klimaticko-energetickým balíčkem EU vyslovily souhlas členské země na Evropské radě, schválil ho 17. prosince 2008 také Evropský parlament. „Balíček je zásadní krok a motivace k energeticky efektivní nízkouhlíkové ekonomice, dává šanci na dlouhodobou konkurenceschopnost evropské ekonomiky a potvrzuje silnou autoritu Evropské unie ve světové politice,“ komentoval hlasování evropských poslanců místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík.

Klimaticko-energetický balíček je základním nástrojem, jak Evropská unie dosáhne svých cílů v redukci skle-

níkových plynů o 20 % do roku 2020. Evropa je první, kdo přijal takový jasný a konkrétní závazek a strategii mezi všemi světovými regiony a balíček tak zvedá její autoritu v mezinárodních jednáních. „Na klimatickém summitu v Poznani ovšem tlumočili jak senátor John Kerry, tak bývalý viceprezident a nositel Nobelovy ceny za mír Al Gore, zcela jednoznačné stanovisko zvoleného prezidenta USA Baracka Obamy, že klimatická agenda bude jednou z nejdůležitějších priorit jeho administrativy,“ připomněl Martin Bursík zároveň s tím, že nejen USA, ale i Čína a další velké ekonomiky masivně investují do obnovitelných zdro-

jů energie a chystají ambiciózní politiky ochrany klimatu.

„Je skoro symbolické, že poslanci Evropského parlamentu schválili klimaticko-energetický balíček den poté, co NASA oznámila, že za posledních pět let ubylo v Grónsku, Antarktidě a na Aljašce dva biliony tun ledu a Britská meteorologická služba informovala, že rok 2008 patří mezi deset globálně nejteplejších let od roku 1850, a to přesto, že svět ochlazovala La Niña,“ dodal vicepremiér Bursík.

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP
upraveno (red)

Pokuta 800 000 Kč za nezákonné navážení zeminy

Za porušení zákona o ochraně přírody dostala společnost Revita Bečva pokutu ve výši 800 000 Kč od České inspekce životního prostředí v Olomouci.

Společnost porušila zákon tím, že na území evropsky významné lokality (EVL) Hustopeče-Štěrkáč v období od října 2005 do února 2007 nezákonně navážela zeminu. Tím došlo k rozšíření cest na úkor lesních porostů na několika pozemcích v k.ú. Milotice nad Bečvou a Zámrsky. Dále společnost prováděla těžbu štěrkopísku, kvůli které se změnil charakter původních biotopů, neboť část dříve zemědělsky využívané půdy byla změněna na vodní plochu, zbylá část byla poškozena pojezdy techniky při převozu vytěženého štěrkopísku a zeminy. Tím došlo na uvedených pozemcích k poškození EVL a škodlivému zásahu do významného krajinného prvku (VKP) les a údolní niva, bez závazného stanoviska orgánu ochrany přírody.

Při stanovení výše pokuty ČIŽP přihlížela ke skutečnosti, že společnost byla na existenci EVL v průběhu své činnosti upozorněna a mohla nahlédnout do územních plánů obcí Zámrsky a Milotice nad Bečvou. Společnost

byla také upozorněna MěÚ Hranice na nutnost vyžádat si další potřebná povolení či stanoviska příslušných orgánů státní správy, ale společnost o ně přesto nepožádala.

Při hodnocení závažnosti případu ČIŽP vzala v úvahu skutečnost, že Revita Bečva svým jednáním způsobila erozi půdy, poškození půdního povrchu a porostů a že k protiprávní činnosti společnosti došlo na velkém území EVL, cca 45 500 m². V zasaženém prostoru hrozí šíření invazních a geograficky nepůvodních druhů rostlin, především netýkavky žláznaté a křídlatky, což může mít za následek degradaci celého území. Svou činnost prováděla společnost v území, které tvoří z pohledu ochrany přírody hodnotnou část krajiny, utváří její typický vzhled a přispívá k udržení její ekologické stability. Svým zásahem společnost způsobila zásadní změnu dochovaného stavu přírody v území, a narušila tak jeho ekologickou stabilitu.

„Činností společnosti byly zničeny nebo poškozeny biotopy rostlinných a živočišných druhů, které se v daném území vyskytovaly před zásahem společnosti. Z hlediska způsobené újmy je pak významné poškození a zničení části

Foto: archiv ČIŽP

Staveniště? Nikoli. Chráněné území...

EVL, biotopu brouka lesáka rumělkového,“ doplnil pracovník oddělení ochrany přírody OI ČIŽP v Olomouci Ing. Bohuslav Víša.

Společnost svou činnost provedla razantně a k přírodě nešetrně. ČIŽP zásah do EVL hodnotila z pohledu ochrany přírody jako velmi závažný a částečně nevratný.

Společnost Revita Bečva, s .r. o., se proti pokutě odvolala k MŽP, to však správnost rozhodnutí ČIŽP v Olomouci potvrdilo.

● **Ivana Awwadová,**
tisková mluvčí ČIŽP

Jak je to s výkupem kovového odpadu

Vyhlášku, konkretizující omezení výkupu některých druhů odpadu, na kterou čekaly především výkupny druhotných surovin, vydalo 22. prosince 2008 Ministerstvo životního prostředí. Vyhláška, zveřejněná ve Sbírce zákonů, začíná platit současně s novelizovaným zákonem o odpadech.

Vyhlášku MŽP muselo připravit velmi rychle poté, co poslanci v září přijali a prezident na začátku října podepsal novelu odpadového zákona, která zásadně zpřísňuje výkup kovového odpadu. Předpis vyjmenovává ty typy odpadů, které není možné od počátku roku 2009 vykupovat od fyzických osob. To by mělo významně snížit motivaci zlodějů kovů.

Od 1. ledna 2009 je tedy zakázáno vykupovat od fyzických osob předměty bohoslužebného nebo pietního charak-

teru (například pohřební urny nebo součásti náhrobků a pomníků), umělecká díla a jejich součásti (například sochy), průmyslová zařízení a jejich části či předměty veřejně prospěšného charakteru, tedy dopravní značení, kanálové mříže, elektrické kabely a podobně. „To jsou všechno věci, ke kterým se prakticky jednotlivec nemá jak legálně dostat, snažili jsme se vyjmenovat tyto kategorie co nejúplněji tak, aby se už nikomu nevyplatilo krást, protože ukradené věci nebude mít možnost prodat,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík.

Pokud by MŽP dosavadní vyhlášku o podrobnostech výkupu odpadů nezměnilo, fakticky by od 1. ledna 2009 bylo zakázáno vykupovat od fyzických osob všechny kovy. To by nejen velmi ztížilo situaci výkupu druhotných suro-

vin, ale především by hrozilo významné nebezpečí vzniku černých skládek, ale také významné snížení motivace poctivých lidí kovový odpad třídit a předávat k recyklaci.

V platnosti samozřejmě zůstávají i všechna ostatní ustanovení novely odpadového zákona, jako je přísnější evidence a její delší uchovávání pro případné vyšetřování, či zákaz platby za vykoupené vyjmenované kovové odpady v hotovosti.

Novela vyhlášky upravující pravidla výkupu druhotných surovin je dostupná na internetové adrese: [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz081222kovosrot/\\$FILE/vyhlaska_kovosrot_text.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz081222kovosrot/$FILE/vyhlaska_kovosrot_text.pdf)

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP
upraveno (red)

Transformace Stanice ochrany fauny Pavlov

Stanice ochrany fauny Agentury ochrany přírody a krajiny ČR v Pavlově u Ledče nad Sázavou ukončila ke konci roku 2008 svoji činnost jako organizační součást AOPK ČR, střediska Havlíčkův Brod. Původní cíle stanice, kterými byly zejména záchrané chovy vydry říční, sokola stěhovavého a raroha velkého, byly naplněny. Všechny tyto druhy jsou již v současnosti v ČR mimo nebezpečí přímého vyhynutí a se záchranými chovy se proto již nadále nepočítá. Další činnosti stanice, zejména péče o handicapované živočichy, byly již nad rámec dosavadní zřizovací listiny AOPK ČR, která nemá možnost získávat od svého zřizovatele na tyto činnosti odpovídající finanční prostředky. Péče o handicapované živočichy je dle koncepce MŽP v celé ČR standardně zajišťovaná nevládními organizacemi, jejichž činnost MŽP částečně finančně podporuje.

AOPK ČR zároveň deklaruje zájem na tom, aby stanice v regionu dále fungovala. AOPK ČR je také připravena finančně nadále podporovat ty činnosti stanice, které jsou významné z hlediska státní nebo evropské ochrany přírody

(např. záchraný chov norka evropského apod.). K tomu je AOPK ČR připravena vytvořit všechny předpoklady (pronájem pozemků, majetku a zařízení, podpora vybraných činností apod.).

Důležitou součástí práce stanice je regionální ekologická výchova, a to všechny její formy, včetně spolupráce se školami, práce s veřejností, spolupráce při vzdělávání, spolupráce na vědecko-výzkumných projektech apod. Všechny tyto činnosti, včetně zajišťování péče o zvláště chráněné druhy na území kraje Vysočina, by měly být v Pavlově i po transformaci stanice zachovány.

Rozhodnutí o ukončení činnosti Stanice ochrany fauny Pavlov v rámci AOPK ČR vzbudilo velký zájem odborné i široké veřejnosti, vznikly i petice za záchranu tohoto pracoviště. Dokládá to, že stanice má v regionu širokou veřejnou podporu a zachování její činnosti má své opodstatnění.

AOPK ČR vede nyní jednání s partnery v regionu, společně jsou posuzovány a hledány různé možnosti řešení zajištění dalšího provozu stanice. Koncepční a udržitelné řešení bude připraveno a uskutečněno do konce roku 2009.

AOPK ČR bude provoz stanice do té doby financovat a spolupracovat při přípravě transformace novému provozovateli.

O výsledcích jednání o budoucnosti stanice bude Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky veřejnost aktuálně informovat.

● **Tisková zpráva AOPK ČR,**
www.nature.cz, upraveno (red)

Kvíz na webu MŽP pro děti a mládež má první výherce

Od spuštění internetových stránek Ministerstva životního prostředí věnovaných dětem na začátku prosince je do Silvestra 2008 navštívilo web detem.mzp.cz celkem 7739 lidí. Své první výherce už má i kvíz na těchto stránkách.

„Zájem o kvíz i o stránky byl velmi slušný. Úspěšných řešitelů bylo za prosinec 2008 více než 170,“ sdělil webmaster MŽP Tomáš Tetiva. Z došlých e-mailů se správnými výsledky byl vylosován vítěz

každé ze tří věkových kategorií (6-10 let, 10-15 let a 15-19 let).

Výherci se mohou těšit z milých cen, jako jsou publikace, drobné počítačové příslušenství, puzzle apod. „V průběhu času se samozřejmě budou ceny obměňovat, stejně jako se neustále rozšiřuje spektrum kvízových otázek a přibývají i další novinky,“ říká webmaster Tetiva.

Stránky MŽP pro děti a mládež obsahují kromě kvízu také zajímavé infor-

mace o přírodě a životním prostředí v rubrice Víte, že..., rady na vlastní ekologicky šetrný život v rubrice Ekorady, ale i odkazy na desítky on-line her s ekologickou problematikou či základní informace o nejdůležitějších otázkách ochrany životního prostředí.

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)

MŽP bude platit za skleníkové emise z letů v době předsednictví

Emise CO₂, které vzniknou v důsledku zvýšené nutnosti letů ministra životního prostředí, jeho náměstků a všech ostatních úředníků MŽP v průběhu českého předsednictví v Radě EU, bude ministerstvo kompenzovat (tzv. carbon offsetting). „Kompenzace leteckých emisí z častějších služebních cest napomůže ke snižování emisí a adaptačním opatřením v rozvojových zemích a sníží tak alespoň o něco ekologickou stopu českého předsednictví,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík.

MŽP nabídlo tuto možnost, jak snížit dopady českého předsednictví na životní prostředí, celé vládě tak, jak to bylo i v případě řady předchozích předsednictví, například Německa, Finska, Velké Británie nebo Francie. Po diskusi na jednání vlády však ministr Bursík návrh stáhl. Ministerstvo životního prostředí ovšem emise CO₂ z letů svých představitelů kompenzovat bude, stejně tak to přislíbili za své resorty všichni ministři nominovaní do vlády za Stranu zelených.

Pro ostatní ministerstva je to nabídka a výzva a je na jejich dobrovolném zvážení, zda se k této aktivitě na pomoc ochraně klimatu připojí, či nikoli. „Zvýšenému počtu letů se v průběhu předsednictví vyhnout nemůžeme. Toto je možnost, jak alespoň o něco zprostřed-

kovaně snížit jejich negativní vliv na klima,“ vysvětlil ministr Bursík.

„Poskytneme ministerstvům emisní kalkulačku, která podle nalétaných milů spočte výši vyprodukovaných emisí a tím i výši kompenzace,“ řekl první náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík. Kalkulačku připravila Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO). Výše úhrady se vypočítává podle tržní ceny emisní povolenky.

Na konci českého předsednictví sečte ministerstvo emise za všechny lety svých

klimatu. Tento fond již Česká republika podpořila v loňském roce dobrovolným příspěvkem ve výši 200 000 eur (cca 5 milionů korun). Podle předběžného odhadu by za dobu předsednictví měla kompenzace za jednotlivý vládní úřad činit cca 150 000 Kč (6000 eur).

Konkrétním příkladem může být zpáteční let na trase Praha – Brusel. Letadlo při něm spotřebuje v průměru 3114 kg paliva. Průměrný počet pasažérů je podle ICAO na této trase 132. Na každého z nich tedy připadá 217,4 kg vypuštěného CO₂. Při aktuální ceně emisní povolenky (cca 15,60 eur) by tedy kompenzace takového letu činila 88 korun.

zástupců po dobu celých šesti měsíců a vynásobí je aktuální cenou emisní povolenky. Kompenzační prostředky poputují do fondu Globální aliance pro změnu klimatu (GCCA), založeného Evropskou komisí na podporu redukčních i adaptačních klimatických projektů v chudých rozvojových zemích a ostrovních státech nejvíce ohrožených změnou

Emisní kalkulačka pro lety je dostupná na internetové stránce (http://www2.icao.int/public/cfmapps/carbonoffset/carbon_calculator.cfm).

● **Jakub Kašpar,**
tiskový mluvčí MŽP,
upraveno (red)

Hledají se hybatelé poptávky po dopravě

Nová zpráva Evropské agentury pro životní prostředí (EEA), Nad rámec dopravní politiky – zkoumání a řízení vnějších hybatelů poptávky po dopravě naléhá na tvůrce politik, aby přijali nový přístup k řešení rapidního růstu dopravy a zvýšili povědomí občanů o environmentálních následcích jejich volby cestování.

Zpráva sestavuje případové studie z oblasti zemědělství, podnikání, rekreačního a vzdělávacího sektoru a nabízí vhodné reakce na snížení emisí skleníkových

plynů prostřednictvím efektivního plánování dopravy.

Evropané mají cenově dostupný a pohodlný přístup k narůstajícímu počtu prázdninových i „business“ destinací po celém světě, ale jak pracovní, tak prázdninová mobilita je více a více závislá na letecké dopravě, říká mimo jiné report.

Zpráva EEA přináší i příklady politických opatření, která mohou mírnit dopravní poptávku a v některých případech i vyvážit negativní účinky větší mobility občanů i zboží. Politici činitelé by měli

zajistit informovanost občanů o uhlíkové stopě způsobené jejich dojížděním za prací i za zábavou. Zpráva taktéž vyzývá podniky k pořádání telekonferencí, jež sníží náklady na dopravu i emise skleníkových plynů.

Více na stránkách EEA www.eea.europa.eu. Zprávu je možno stáhnout na <http://reports.eea.europa.eu>.

● **CENIA, česká informační agentura životního prostředí, upraveno (red)**

Informační systém o nakládání s autovraky

Provázanost údajů o převzetí autovraku s následnými informacemi o vznikajících odpadech z demonáže každého konkrétního vozu zajistí informační systém, který funguje od počátku tohoto roku. Výhody systému jsou nesporné jak pro občany a obce, tak pro evidenci automobilů a pro samotná sběrná zařízení.

Informační systém může v konečném důsledku přispět k omezení ztrát vozidel, krádeží a volně odstavených nepojízdných automobilů. Umožňuje totiž například zpětnou kontrolu porovnáním počtu vozidel trvale vyřazených z registru silničních vozidel a převzatých autovraků, může porovnat předávané autovraky s registry hledaných vozidel, udržovat neustále aktualizovanou data-

bázi provozovatelů zařízení ke sběru autovraků apod.

Důležitým výstupem pro občany je vytištěné potvrzení o předání autovraku do zařízení k ekologické likvidaci vozidla, které je jednou z podmínek k trvalému odhlášení z registru silničních vozidel.

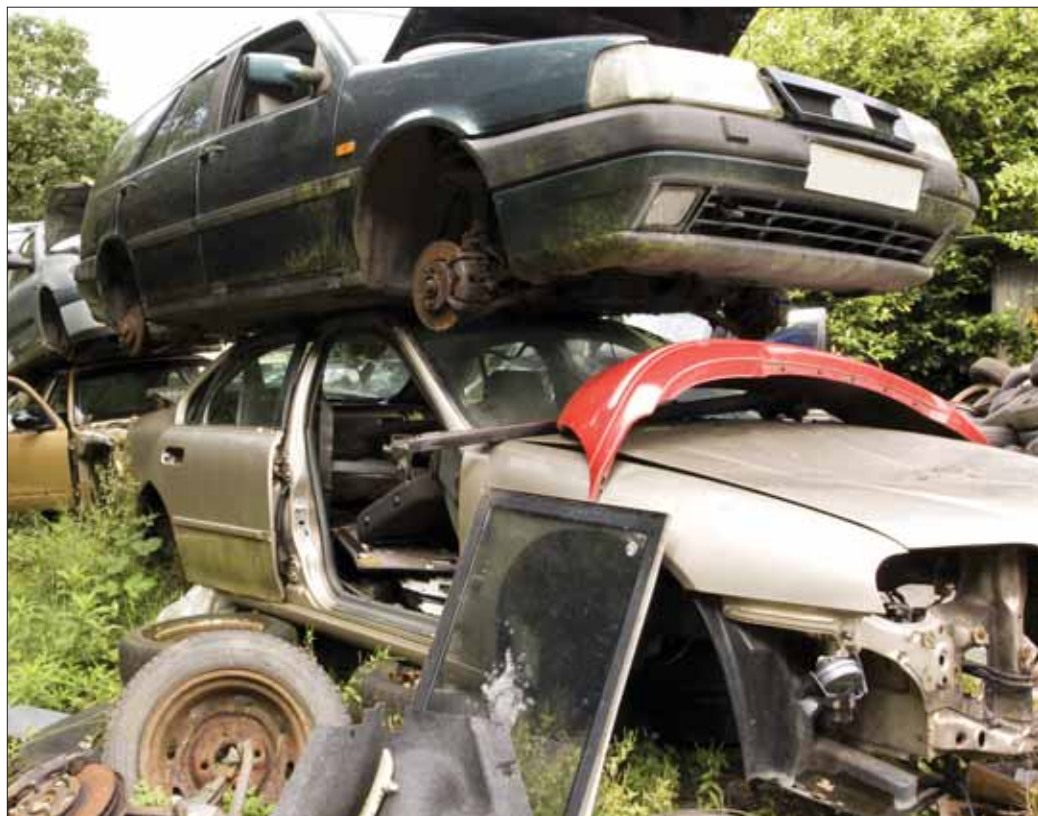
Další informace: Informační systém nakládání s autovraky – <http://autovraky.cenia.cz/>, Přehled zpracovatelů autovraků – http://www.mzp.cz/cz/prehled_zpracovatelu_autovraky

● **Jarmila Krebsová, tiskové oddělení MŽP**

Provozovatelé zařízení ke sběru vybraných autovraků

Do systému se musí zapojit podle zákona o odpadech (§ 37b odst. 1) písm.h) zákona č. 185/2001 Sb.) a jeho prováděcí vyhlášky (č. 352/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s autovraky). Nezbytné je provést některé konkrétní kroky:

- Získat potřebný software – buď volný program, nebo využít vhodný komerční software, který splňuje dané požadavky.
- Získat přístupové údaje. Ty obsahují přihlašovací jméno a heslo, které jednoznačně identifikují provozovatele a provozovnu zařízení ke sběru vybraných autovraků. Přístup do systému může získat pouze podnikatelský subjekt, který k provozování činnosti sběru vybraných autovraků získal povolení od příslušného krajského úřadu. Přihlašovací údaje jsou od 1. ledna 2009 distribuovány prostřednictvím sítě přepážek Czechpoint.

A.S.A. Dačice dostala půlmilionovou pokutu **za ohrožování zdraví**

Oblastní inspektorát České inspekce životního prostředí v Českých Budějovicích uložil společnosti A.S.A. Dačice, s. r. o., pokutu za porušení zákona o odpadech ve výši 494 750 Kč. A.S.A. Dačice porušila rozhodnutí Krajského úřadu Jihočeského kraje tím, že na své provozovně ke sběru a výkupu odpadů v Dačicích skladovala bez jakéhokoli chlazení infekční odpady, a to po dobu delší než 48 hodin. V jednom případě tato doba přesáhla dokonce 50 dní.

„Bez chlazení infekčních odpadů při jejich delším skladování dochází k namnožení patogenních organismů ve zdravotnických odpadech, čímž se odpad stává ještě nebezpečnější. Obzvláště nebezpečné je takovéto chování v letních měsících, vzhledem k vysokým panujícím teplotám, proti zimnímu období, kdy nízké teploty v určitém období „teoreticky mohou nahradit požadované chlazení,“

vysvětlil Ing. Dušan Vysloužil z oddělení odpadového hospodářství ČIŽP v Českých Budějovicích.

Společnost se proti pokutě odvolala k MŽP, to však potvrdilo správnost rozhodnutí ČIŽP.

V roce 2008 provedla ČIŽP Ol České Budějovice sérii kontrol nakládání s infekčními odpady u provozovatelů zařízení ke sběru a výkupu těchto odpadů. Tyto kontroly navazovaly na kontroly zdravotnických zařízení a na kontroly spaloven, které byly prováděny v předchozích letech. Z vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 195/2005 Sb. vyplývá, že infekční odpady musejí být po shromáždění v místě vzniku, např. ve zdravotnickém zařízení, předány ke konečnému odstranění do 48 hodin v letním období, respektive do 72 hodin v zimním období; v případě delšího skladování musí být odpad chlazen na 3 – 8 °C.

Inspektoři ČIŽP Ol České Budějovice provedli v roce 2008 kontroly u deseti provozovatelů zařízení ke sběru a výkupu odpadů, přičemž ve čtyřech případech bylo zjištěno porušení zákona v nakládání s infekčními odpady.

Odpady musí být skladovány v chladu nebo bezodkladně předány k odstranění z důvodu možného namnožení patogenních mikroorganismů, které by mohly znamenat vážné ohrožení zdraví lidí, a to nejen obsluhy zařízení, ale i občanů, se kterými by tito zaměstnanci přišli do styku například v inkubační době případné nemoci. Skladování infekčních odpadů po dobu 60, respektive 160 dnů bez chlazení znamená vážné ohrožení zdraví lidí i životního prostředí.

● *Ivana Awwadová,*
tisková mluvčí ČIŽP,
upraveno (red)

Země mocná i zranitelná v Parlamentu České republiky

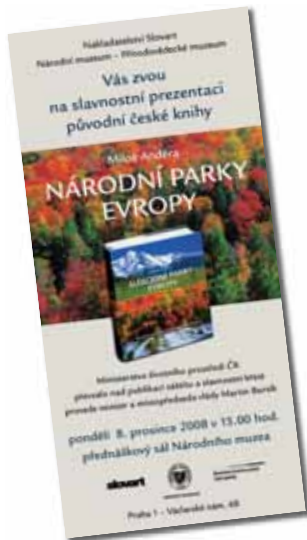
Dalším místem působení putovní výstavy Země mocná i zranitelná byla Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ve zdejším atriu, které je uzpůsobeno pro kulturní akce tohoto charakteru, byla v pondělí 15. 12. 2008 výstava slavnostně zahájena za přítomnosti ředitele České geologické služby Zdeňka Venery, náměstka ministra životního prostředí Františka Pelce a Veroniky Štědré z přípravné skupiny Mezinárodního roku planety Země pro Českou republiku. Výstava, jejíž součástí byla také prezentace České geologické služby, trvala do 6. ledna 2009 a vzhledem k omezené možnosti návštěv veřejnosti bylo jejím hlavním posláním informovat poslance o významu a cílech spojených s iniciativou Mezinárodní rok planety Země 2008.

● *Klára Jančová,*
Vydavatelství ČGS

Parlament ČR: výstava k mezinárodnímu roku planety a země

NOVÉ PUBLIKACE

Novou výpravnou publikaci čerstvého laureáta Ceny ministra životního prostředí zoologa RNDr. Miloše

Národní parky Evropy

Anděry Národní parky Evropy slavnostně pokřtil místo předseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík 8. prosince 2008 v Národním muzeu.

Kompletní přehled národních parků Evropy činí z této publikace ojedinělé dílo celoevropského významu. Základ tvoří ucelený přehled národních parků Evropy (celkem 380 parků ve 33 zemích), prezentovaných podle významu a rozsahu. Parky jsou v encyklopedii uspořádány podle států. Úvodní kapitola nastiňuje historii a vývoj národních parků v Evropě.

Součástí je i přehledná mapa Evropy s vyznačením všech parků. U každého národního parku je uvedena základní charakteristika – poloha, velikost a historie parku, popis zdejších přírodních úkazů, významné lokality vhodné k návštěvě atd., to vše doplněno schematickým znázorněním polohy parku v dané zemi a informační mapou národního parku. Nechybí ani údaje o dostupnosti chráněného území, informačních středisek a aktuální internetové kontakty na správy jednotlivých parků. Základním prostředkem k představení

parku je bohatá a kvalitní fotografická výbava s rozmanitými náměty (celkové pohledy, detaily krajinných celků, interiéry typických či význačných ekosystémů, rostliny a živočichové, případně významné turistické a historické objekty v rámci parku). U některých národních parků jsou připojeny i různé zajímavosti, týkající se přírodních poměrů, doplněné též barevnými kresbami, schémata a grafy.

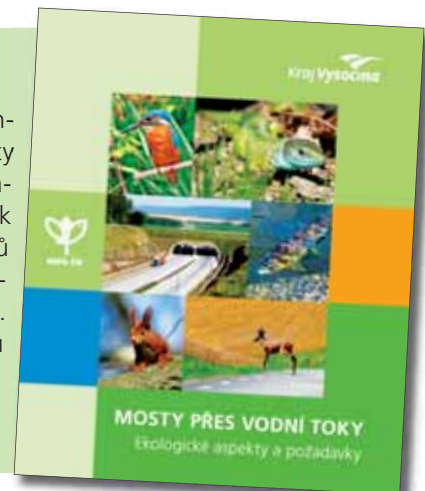
(red)

Zdroj: www.mzp.cz,
www.slovart.cz

Mosty a živočichové

Krajský úřad kraje Vysočina, odbor životního prostředí, ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody vydal v prosinci 2008 metodickou příručku Mosty přes vodní toky – ekologické aspekty a požadavky, autorů Ing. Václava Hlaváče a doc. RNDr. Petra Anděla, CSc. Příručka má sloužit jako pomocník při hledání vhodných opatření k zajištění optimální průchodnosti mostů pro živočichy a omezení četnosti střetů s vozidly. Přehledně a srozumitelně sestavený materiál je ke stažení na internetové stránce: http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450008&id=4016886&qury=pruchodnost&p1=4066.

● AOPK ČR, středisko Ostrava,
www.nature.cz

Hospodářství a životní prostředí ČR po roce 1989

CENIA, česká informační agentura životního prostředí, vydala obsáhlou publikaci s názvem Hospodářství a životní prostředí České republiky po roce 1989, která přináší souhrnnou zprávu o vývoji našeho hospodářství od sametové revoluce do současnosti a o jeho vlivech na životní prostředí. CENIA, která se soustředí ve své činnosti na horizontální témata v oblasti životního prostředí a jejich přesahy na ekonomiku a společnost, tak vydává již druhou průřezovou knihu. Po publikaci Životní prostředí v České republice 1989–2004 je nový svazek zaměřen na vztah mezi ekonomickými aktivitami a jejich

environmentálními vlivy v období po roce 1989. Snahou rozsáhlého týmu autorů je přinést objektivní informace, které snesou kritické zkoumání každého tábora. Publikace vychází v česko-anglické verzi, má rozsah téměř 400 stran a nápaditou grafickou úpravou navazuje na svou úspěšnou předchůdkyni. Knihu je možno stáhnout si na internetové stránce [http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFT22M28) nebo objednat a vyzvednout si zdarma v knihovně CENIA.

● CENIA, česká informační agentura životního prostředí, upraveno (red)

Časopis pro milovníky Českého středohoří

Po zhruba pětileté odmlce vyšel opět Zpravodaj Správy Chráněné krajinné oblasti České středohoří. Bude vycházet jako občasný doplněk speciálními vydáními. Jedno z nich se bude na jaře věnovat geologii v souvislosti s otevřením geoparku ve venkovních prostorách správy. Zpravodaj je ke stažení na internetových stránkách AOPK ČR: <http://www.ochranaprirody.cz/res/data/149/019748.pdf>, na webu budou dostupná i další čísla.

● AOPK ČR, CHKO České středohoří, www.ceskestredohori.cz, www.nature.cz, upraveno (red)

Metodika managementu stanovišť druhů

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vydala publikaci Zásady managementu stanovišť druhů v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000.

Původní verzi textu jste mohli nalézt na stránkách www.natura2000.cz již od srpna 2008. Verzi metodiky, která je úplným a konečným zněním dokumentu k 8. lednu 2009, lze stáhnout z internetové stránky <http://www.ochranaprirody.cz/res/data/150/019834.pdf>. Elektronická verze publikace je určena všem zájemcům, především krajským úřadům a významným správcům a uživatelům pozemků. Publikace v tištěné podobě je k dispozici v knihovně AOPK ČR, Kalíšnická 4, Praha 3.

Příručka vychází z dlouhodobých zkušeností širokého pracovního kolektivu pracovníků ochrany přírody, muzeí, akademických pracovišť i nevládních organizací. Při přípravě byly využity také rozsáhlé databáze AOPK ČR, k jejichž aktualizaci přispěl zejména proces přípravy soustavy Natura 2000 a monitoring evropsky významných druhů pro hodnotící zprávy Evropské komise.

Zásady ochrannářského managementu stanovišť byly připraveny pro všechny druhy, které jsou předmětem ochrany alespoň v jedné z EVL. Celkem jsou zpra-

covány 103 taxony (63 živočišných a 40 rostlinných druhů). Jednotlivé druhové kapitoly jsou rozděleny na pět oddílů.

Oddíly rozšíření, ekologie a biologie druhu přináší stručné informace o celkovém areálu daného druhu, charakteru rozšíření taxonu v České republice, biologii a ekologii daného taxonu významného zejména ve vztahu k managementu lokalit.

Ve čtvrtém oddílu Faktory a činnosti, které mohou negativně ovlivnit popu-

laci druhu na evropsky významných lokalitách, jsou výčtem uvedeny faktory (abiotické, biotické i antropogenní), které mohou samy o sobě či ve vzájemném spolupůsobení ohrozit populaci daného druhu v EVL.

Velmi významnou částí je pátý oddíl Management lokalit, jehož smyslem je podat pokud možno co nejúplnější výčet hlavních typů aktivních opatření, v ideálním případě i s technickými parametry (např. termín a způsob kosení), a to pokud možno u všech typických lokalit pro daný druh. Kapitola zohledňuje skutečnosti, že některé lokality je možno ponechat zcela bez zásahu a některé lokality je potřeba poměrně razantním způsobem upravit, případně že některé druhy potřebují detailnější plány managementu formou záchranných programů nebo plánů péče, na něž u příslušných druhů publikace odkazuje. Autoři jsou si vědomi toho, že vyřešení možného střetu zájmů soukromých vlastníků zájmových pozemků a požadavků ochrany přírody bude věcí vzájemné dohody, případně finančního zajištění ze strany státu nebo náhrad vzniklé újmy.

● AOPK ČR, www.nature.cz, www.natura2000.cz

Udržitelnost po anglicku

V listopadu se skupina českých a moravských starostů, místostarostů a pracovníků obecních úřadů zúčastnila na pozvání britské ambasády poznávací exkurze do okolí Londýna zaměřené na obnovitelné zdroje a úspory energie, tedy na téma, které je v současné době u nás všeobecně a v agendě Ministerstva životního prostředí zvláště žhavě aktuální.

Woking – první britské město s klimatickou strategií

První den byla na programu exkurze po městě Woking – prvním britském městě, které má vypracovanou komplexní strategii boje proti klimatickým změnám. Ve městě, které leží 25 mil jihozápadně od Londýna a má 90 000 obyvatel, chtějí do roku 2050 snížit emise CO₂ o 50 %. Za svou strategii již třikrát získali britskou cenu za přínos životnímu prostředí.

V roce 1991, po summitu v Rio de Janeiro, se prioritou wokingenské radnice stalo zvyšování energetické efektivity. Zpočátku šli cestou malých projektů na úspory energie, na nichž především získávali zkušenosti. V roce 2002 vypracovali celkovou strategii, jejímž cílem se staly především úspory CO₂, ale bez zvyšování nákladů – nesměly se totiž zvýšit místní daně, které platí obyvatelé Wokingu. „Dřív byli lidé vůči všemu novému ostražití, protože jak-

mile se něco nového zavedlo, hned se zvýšily daně,“ komentuje Ray Morgan, tajemník městského úřadu. Vytýčili proto jasnou strategii, kterou „upgradují“ každé tři roky. V nejnovější verzi se např. snaží podchytit i podnikatele, věřící a členy různých spolků, snaží se prostě v maximální možné míře o spolupráci s občany. „Dnes jde víc o změnu chování lidí než o nové technologie,“ říká pan Morgan. Přesvědčují lidi, aby recyklovali, aby méně používali auto a více kolo.

Osvědčují přitom značnou míru pragmatismu, který je patrný například ve strategii rozvoje cyklodopravy. Město se snaží ji podpořit třeba budováním páteřních cyklostezek. „Snažíme se přimět lidi, aby více používali kola a méně auta,“ říká starosta Peter Ankers. Ovšem vzhledem k tomu, že město zároveň vlastní a provozuje úctyhodný počet parkovacích domů, jde radnici hlavně

o vybalancování počtu řidičů a cyklistů tak, aby se nemusely stavět další parkovací domy (je to drahé, a navíc auta jsou zdrojem CO₂), ale zároveň aby nezůstala městská parkoviště prázdná (jsou zdrojem příjmů do městské pokladny). Regulačním nástrojem je výše poplatků za parkování.

Radnici významně pomáhá skupina aktivních občanů zvaná Místní agenda 21, která vznikla po konferenci v Riu a zůstala činná dodnes. Jsou to dobrovolníci, kteří se snaží přesvědčovat své spoluobčany o nutnosti chovat se environmentálně šetrně. Skupina se zaměřuje hlavně na mladé lidi a na děti. Důležité je též stimulovat prostředí pro podnikatele, pro které vytváří Agenda 21 významné možnosti a příležitosti. Významnou roli hrají zaměstnanci úřadu, kteří musí jít ostatním lidem příkladem – to považují za velmi důležité všichni členové radnice. Aktivita radnice zahrnují široké spektrum činností – v městském parku například vytvořili jezera a mokřady, aby zvýšili biodiverzitu. Důležitou součástí celé strategie jsou samozřejmě obnovitelné zdroje a úspory. Proto také už před několika lety začali s instalací fotovoltaických panelů na městské budovy

Dům s pečovatelskou službou a zároveň minielektrárna.

Hybrosvětla – futuristický vzhled i technologie.

a s jejich rekonstrukcí na nízkoenergetické. Radnici se podařilo snížit vlastní energetickou spotřebu o 51 %. „Ušetřené peníze jsme investovali do služeb pro občany“, komentuje Ray Morgan.

Kogenerace, solární panely, palivový článek a hybrosvětla

John Thorp, ředitel městské energetické společnosti Thameswey Limited, poté provedl účastníky exkurze po nejzajímavějších projektech. Za zmínku stojí například kogenerační jednotka s výkonem 1352 kWe, která vytápí budovu radnice, dva hotely, místní centrum oddechu a další budovy a zároveň dodává těmto objektům proud do jejich soukromé elektrické sítě. Malá jednotka s výkonem 30 kWe se uplatňuje také v místním domě s pečovatelskou službou s 52 byty v části zvané Brockhill, kde jsou navíc na střechách nainstalovány fotovoltaické panely s výkonem 82 kWp. I zde se elektřina spotřebovává na místě. Nižší spotřeba ze sítě pomáhá starým lidem snižovat náklady na bydlení v tomto zařízení. „Starší lidé velmi oceňují tyto úspory,“ říká pan Thorp.

Z architektonického hlediska je velmi zajímavá instalace solárních panelů na zastřešení prostoru před vlakovým nádražím. Panely jsou zde výrazným architektonickým prvkem celého řešení – a kromě toho také dodávají proud. Fotovoltaické panely najdeme i na místním bazénu, kde slouží i místo zastínění. Zde je ale podstatně zajímavějším prvkem komerčně fungující palivový článek. Wokingští jej získali před několika lety z USA. V současné době je už na hranici životnosti a bude v krátké době nahrazen novým, podstatně moderně-

ším a schopným konkurence. Pan Thorp přiznává, že dosavadní palivový článek z finančního hlediska příliš výhodný není. „Ale na těchto projektech se učíme, jak postupovat dál, bez nich není možný vývoj,“ podotýká.

Další zajímavou instalaci představují tzv. hybrosvětla, tedy světla pouličního osvětlení kombinující solární panely a vertikální větrné turbíny. První sloupky byly instalovány v roce 2005. „Hybrosvětla se uplatní tam, kde je potřeba instalovat pouze několik sloupů osvětlení a nevyplatí se tam natáhnout klasické kabely, tedy např. v parcích, na parkovištích či na jiných místech, kde je potřeba místně zvýšit bezpečnost“, říká John Thorp. Ve Wokingu je instalovali na jednom z parkovišť.

Beddingtonský rozvoj bez potřeby energie

Druhý den navštívili účastníci exkurze ekosídliště BedZED (Beddington Zero Energy Development) ve městě Beddington nedaleko Londýna. Jde o největší britský projekt pasivních, resp. pasivně plusových domů, s mimořádně promyšleným a komplexním environmentálním přístupem. Zástavba je v tomto komplexu bytů, mezonetových bytů, kanceláří a obchodů značně zhuštěná, ale přesto je zde díky šikovnému řešení zachována značná míra soukromí. Kanceláře mají zabezpečit zaměstnání v místě a snížit potřebu dojíždění za prací. Byty mají vlastní zahrádky, kde si lidé mohou pěstovat svou zeleninu.

Všude se uplatňují zelené vegetační střechy (i kolem šikmých střešních oken se značným sklonem). V části stěn jsou vsazeny fotovoltaické panely (díky nim je jejich energetická bilance celkově kladná). Vyrobená elektřina se používá na pohon elektromobilů. Zvenku jsou dominantním prvkem větrem poháněné vrtule rekuperačních jednotek. Dešťová voda se sbírá a užívá k zalévání WC. Minimální spotřeba energie je kryta plynem z bioplynové stanice, kde jako primární zdroj energie slouží dřevní štěpka. Při zplynování vzniká také dřevěné uhlí, které se pak prodává v místních obchodech s biopotravinami a dalším ekologicky příznivým zbožím. Bioplynová kogenerační jednotka vyrábí jak teplo potřebné k vytápění, tak elektrici-

Panely před vlakovým nádražím ve Wokingu.

nu. Celé ekosídliště tak využívá pouze obnovitelné zdroje energie a nepřispívá nijak k emisím CO₂.

S politickou kulturou na ochranu životního prostředí

Mám-li říci upřímně, co mě na celé exkurzi zaujalo nejvíce – nebylo to nic odborného. Vše, co jsme viděli, se dá dnes už vidět i u nás či u našich sousedů

Němců či Rakušanů. Zaujala mě ovšem tamní politická kultura.

Ve Wokingu vládnu v současné době konzervativci, rada města (v čele s předsedou) je tedy v jejich rukou. Vzhledem k tomu, že mají jen těsnou většinu nad liberály (poměr v zastupitelstvu je 19:17), je starosta města jeden rok volen z řad konzervativců, druhý rok z řad liberálů. Funkce sta-

rosty je chápána jako reprezentační a „občanská“ – jeho povinností je být zde pro občany a sjednocovat je. Nesmí se proto např. zúčastňovat zasedání rady, nehlasuje. Opozice má přístup ke stejným informacím jako „vládní“ strana a vůbec se ve Wokingu snaží udržovat korektní vztahy.

Všichni společně pak pracují na ochraně klimatu. Strategii boje proti klimatickým změnám přijali všichni společně, není to téma politického boje. „Cesty, které zde zkoušíme, se někdy ukáží jako správné, jindy se zjistí, že šlo o slepou uličku. Je důležité se z chyb poučit. Je ale také důležité žít a pracovat v atmosféře, kdy víte, že vás za slepé uličky nebude nikdo kamenovat. Jinak by se nic nového nedalo dělat,“ komentoval situaci starosta Wokingu Peter Ankers. Pevně doufám, že časem k podobné noblese dospějeme i u nás.

● RNDr. Jana Plamínková,
starostka MČ Praha-Slivenec
(a bývalá redaktorka
Zpravodaje MŽP)

Další informace: www.woking.gov.uk,
www.bedzed.org.uk

Beddington Zero
Energy Development.

Foto: autorka

Školy dostaly nádoby na třídění odpadu

Liberecký kraj přijal nabídku od Ministerstva životního prostředí ČR podílet se na projektu Sběrné nádoby do veřejných institucí a zejména do školských zařízení, který byl zaměřen na podporu třídění odpadů ve školách a veřejných institucích. Z Operačního programu Infrastruktura bylo pořízeno pro Liberecký kraj cca 1400 nádob na třídění odpadů.

Liberecko začalo třídit první

Cílem projektu bylo pomoci školám a veřejným institucím s podporou třídění odpadu tím, že obdrží sady sběrných nádob, informační postery a brožury zcela zdarma. V projektu byl k dispozici výběr ze čtyř druhů základních sad, které obsahovaly vždy nádobu na papír, plast a sklo. Ke každé základní sadě byla možnost objednat si tzv. variabilní sadu, která obsahovala nádoby na nápojové

kartony a nádoby, které se umísťují do exteriérů, např. kompostéry a podobně.

Ministerstvo životního prostředí ČR zajistilo výrobu sběrných nádob a informačních materiálů, distribuci a umístění všech nádob zajistil Liberecký kraj.

Na realizaci projektu se za Liberecký kraj úzce podílel odbor životního prostředí a zemědělství a odbor školství. Spoluprací těchto dvou odborů se podařilo umístit účelně nádoby ke konečným

uživatelům ve velmi krátkém čase a jako prvnímu kraji v České republice.

Separace.eu

V září odbor životního prostředí a zemědělství vytvořil webové stránky www.separace.eu, jako platformu pro komunikaci, na kterých byly umístěny veškeré potřebné informace – obrázky sad sběrných nádob spolu s jejich technickým popisem, podmínkami pro vstup do projektu a možností registrace, což velmi usnadnilo administraci celého projektu a umožnilo jeho úspěšnou realizaci. Odbor školství cíleně oslovil všechna školská zařízení v Libereckém kraji s informacemi o možnosti zapojení do projektu, díky tomu se přihlásilo celkem 62 škol z celého kraje.

Foto: AOPK ČR

Školská zařízení, která neměla ještě zkušenost s tříděním odpadu, byla informována o správném způsobu a smyslu třídění a na základě konzul-

tace dostaly školy nabídku sběrných nádob, které odpovídaly jejich potřebám a prostředí.

Koše pod stromček

Distribuce do škol začala 20. listopadu a skončila 11. prosince, kdy byly předány nádoby za přítomnosti žáků, učitelů, ředitelky školy a zástupců Libereckého kraje do poslední školy – Základní školy v Jablonci nad Nisou, Rýnovicích.

Sběrné nádoby byly také umístěny do veřejných institucí, například do Krajské vědecké knihovny v Liberci, nemocnice v Jablonci nad Nisou, Zoo v Liberci, věznice ve Stráži pod Ralskem, DPS v Desné nebo Tipsport Arény v Liberci.

Projekt měl v Libereckém kraji velký úspěch, realizace probíhala podle požadavků Ministerstva životního prostředí a dohody s Libereckým krajem a setkala se s velkým zájmem konečných uživatelů – škol a veřejných institucí. Na hladkém průběhu se především odrazila vysoká úroveň třídění, kdy Liberecký kraj je na 2. místě v ČR, dále dlouhodobá osvěta v této problematice, zkušenosti a především spolupráce na realizaci, která umožnila v rekordním čase dodat školám nádoby tzv. „pod stromček“.

● *Tisková zpráva Libereckého kraje, www.ekovychovalk.cz, upraveno (red)*

Předsednictví EU a místní správa

Odpovídá Veronika Hunt Šafránková, ředitelka odboru Evropské unie MŽP.

Mohou obce, místní či regionální veřejná správa v Česku očekávat nějaké přímé přínosy z předsednictví EU?

Máme už zkušenost s působením v Evropské unii, ale vedení EU je odlišné od každodenního chodu. Protože budeme poprvé vést jednání, státní úředníci díky tomu budou po předsednictví vybaveni detailním vnitřním pohledem do způsobů projednávání v Evropské unii. Samozřejmě v rámci přípravy na předsednictví proběhla řada vzdělávacích akcí, takže už nyní mají státní úředníci nesrovnatelně větší znalosti – jednak jazykové z angličtiny a francouzštiny, ale i institucionální. Vědí, jak probíhá legislativní proces, všechny vyjednávací procedury a podobně. Státní úředníci po předsednictví nesporně budou mít vyšší kvality tohoto druhu a z toho bude nepřímo těžit i regionální a místní správa.

Zatím se tedy zvyšování kvality veřejné správy týká spíš pracovníků ministerstev, že?

Především expertů z ministerstva, kteří jezdí vyjednávat na pracovní skupiny Rady EU. Ale i zástupci regionální

a místní správy získávají z působení v EU i z předsednictví cenné zkušenosti. Regiony jsou zastoupeny ve Výboru regionů v Evropské unii a vybrané regiony mají i své zastoupení přímo v Bruselu. Jinak

regionální správu jsme o přípravě a prioritách předsednictví v oblasti životního prostředí informovali na setkání v létě, na tzv. jednání rozšířené koordinační skupiny, a také zasláme měsíčně souhrnné informace. Samotné projednávání evropské legislativy se však regionů a obcí přímo moc nedotkne.

Děláte také konkrétní, třeba pilotní projekty na místní úrovni?

Ano, nicméně to nesouvisí s předsednictvím. Regiony a místní správy se ale zapojují do organizací akcí, které budou v době předsednictví v České republice. I v oblasti životního prostředí budeme pořádat pár akcí mimo Prahu, například v Brně, Ústí nad Labem, Plzni. Neformální zasedání ministrů životního prostředí sice bude probíhat v Praze, ale v jeho rámci se uskuteční i výjezd do Středočeského kraje, konkrétně na Křivoklátek. Snažili

jsme se akce během předsednictví trochu rozprostřít po České republice.

● *Připravila Hana Kolářová*

Foto Marek Costey

Pohled do evropské „kuchyně“ aneb

Průvodce českým předsednictvím EU v oblasti životního prostředí

„Samozřejmě, jak je vidět na ostatních agendách, ne všechny věci předsednictví se dají s velkou mírou přesnosti říci dopředu. Zatím nemáme agendu typu Gazy nebo dodávek plynu do Evropy, ale lze očekávat, že nějaké dnes nepředpokládané se vyvinou,“ uvedl v šestý den českého předsednictví EU Jan Dusík, první náměstek ministra a ředitel sekce zahraniční, legislativní a státní správy Ministerstva životního prostředí. Komentoval prioritní témata, kterými se bude Česká republika zabývat v oblasti životního prostředí, přesněji: záležitosti očekávané, na které se Ministerstvo životního prostředí dlouhodobě připravovalo. Tyto priority představujeme v redakčně upraveném záznamu vystoupení Jana Dusíka pro novináře.

Foto: Jan Symon

Jan Dusík, první náměstek ministra životního prostředí, představil šestý den českého předsednictví Evropské unii priority v oblasti životního prostředí českým novinářům. (Na snímku z obdobné prezentace zástupcům světových médií o dva dny později.)

Dlouhodobě jsme se museli připravovat na agendu klimaticko-energetického balíčku EU, který nakonec byl schválen podle původních harmonogramů za francouzského předsednictví. Je to pozitivní zpráva pro ochranu klimatu, dává nám možnost stavět v tomto tématu na širší mezinárodní úrovni. Pozitivní zpráva je to i pro české předsednictví, protože kontroverze návrhu klimaticko-energetického balíčku

byla poměrně velká jak v Evropské unii, tak v České republice.

Z dalších plánovaných priorit první viditelnější oblast představuje projednávání evropských předpisů. Druhou základní oblastí je mezinárodní agenda předsednictví – v oblasti životního prostředí zejména mezinárodní konference, zastupování Evropské unie na mezinárodních akcích, ať už jsou to konference smluvních stran různých úmluv nebo zasedání

mezinárodních organizací. Objemem práce i významem jsou srovnatelné s vnitroevropskou agendou. Platí to zejména pro klimatická vyjednávání, která budou probíhat nepřetržitě celý tento rok a kterých se naši experti budou zúčastňovat na mezinárodní úrovni.

AGENDA UVNITŘ EVROPSKÉ UNIE

Vnitrounitřní agendu jsme rozdělili do čtyř hlavních částí.

1. Změna klimatu

Změnu klimatu obecně považujeme za nejdůležitější téma v oblasti životního prostředí. Je to i významná součást hlavních tří priorit, které byly představeny vládou, tří E, z nichž jedno je energetika. Pokud si přečtete celou energetickou kapitolu, do značné míry v ní najdete vztah právě ke změně klimatu, ať už jde o řešení na evropské úrovni nebo o mezinárodní vyjednávání, jsou tu úzce provázána.

Energeticko-klimatický balíček

Klimatem se budeme zabývat i přesto, že bylo dosaženo dohody na klimaticko-energetickém balíčku. Musí u něj dojít ještě k formálnímu odsouhlasení v Evropském parlamentu a potom v Radě Evropské unie. Nicméně souhlas byl vysloven, teď jde o to doladit jazykové verze. Tato formální záležitost bude součástí našeho

předsednictví. Klimatický balíček se týká především tzv. mitigačních opatření, tedy otázek, jak snížit emise skleníkových plynů v EU.

Nad rámec balíčku budeme vést debatu o přípravě klimatické konference v Kodani v prosinci tohoto roku.

Adaptační opatření

Z vnitrounitní agendy se během našeho předsednictví budeme zejména zabývat adaptací na změnu klimatu. Adaptační opatření jsou méně zdůrazňována, ale domníváme se, že je důležité se jimi zabývat nejen na globální úrovni a v souvislostech s otázkami existence celých států a populací, ale i na úrovni evropské, kde dopady mohou být velmi významné události typu povodní nebo naopak nedostatku vody, extrémních výkyvů počasí. Když se dnes podíváte z okna (6. ledna 2009, sníh na Národní třídě, -10°C), mohli bychom si říci, že je průměrná zima a že k žádným změnám klimatu nedochází. Ale otázky počasí a změny klimatu jsou dvě rozdílné věci a dlouhodobé statistiky dokazují, že se klima v podmínkách Evropy vyvíjí a mění.

Cílem diskuse o adaptacích bude popsat tyto jevy a připravit se na ně. Samozřejmě, adaptační opatření na změnu klimatu budou velmi rozdílná podle podmínek jednotlivých evropských zemí a regionů. V oblasti Středozemního moře, kde se potýkají se suchem a postupující desertifikací či snižováním kvality půdy, se budou zvažovat jiné typy opatření než na úplném severu Evropy, kde postupným odkrýváním dlouhodobě zmrzlé půdy může docházet k jevům neočekávaným a problematickým. V této tematické oblasti očekáváme sdělení Evropské komise v prvním čtvrtletí tohoto roku. Tak jsme domluveni, abychom se pak na neformální Radě ministrů životního prostředí Evropské unie, která je naplánována na 12. – 14. června zde v Praze, mohli jako hlavním tématem zabývat právě adaptačními opatřeními. Debata by měla vyvrcholit krátce poté na naší druhé řádné Radě ministrů životního prostředí.

V oblasti životního prostředí máme během předsednictví klasicky dvě řádné či formální rady ministrů životního prostředí, jednu v Bruselu (2. března) a jednu v Lucemburku (26. června), a kromě toho zmíněnou neformální radu v Praze.

Tolik tedy hlavní bod klimatické agendy vnitrounitní.

2. Ochrana lidského zdraví a životního prostředí

Sem spadá několik legislativních návrhů, které už jsou projednávány. Program pracovních skupin začínáme už zítra (7. ledna) prezentací v pracovní skupině pro životní prostředí.

Průmyslové emise

V oblasti průmyslových emisí bylo za francouzského předsednictví zahájeno jednání o revizi tzv. IPPC směrnice. Naším cílem je dokončit první fázi projednávání v radě. Očekává se, že Evropský parlament by měl do března projít schvalování této směrnice v prvním čtení a my bychom mohli následně přijmout tzv. politickou dohodu v radě. To znamená dosáhnout dohody na věcné stránce, nikoli formální společné pozice, která vyžaduje všechny jazykové a legislativní úpravy. Bylo by

výborné, pokud by se podařila dohoda s Evropským parlamentem už v prvním čtení. Na rozdíl od českého parlamentu návrhy, které nejsou projednány v jednom funkčním období, nepadají pod stůl, aby se pak začínalo projednávání znova. Čtení, které je v Evropském parlamentu dokončeno v jednom funkčním období, se považuje za splněné a druhé čtení pokračuje již v Evropském parlamentu v novém složení.

Směrnice IPPC je pro ČR i mnoho dalších zemí důležitá. Na konzultacích před předsednictvím jsme diskutovali o různých možnostech a vnímání agendy IPPC v jednotlivých zemích a o tom, kde je možné větší sjednocení procesů, zejména ve vztahu k nejlepším dostupným technikám. Na druhé straně jde o zachování stávající administrativní zátěže spojené s implementací směrnice, nebo ještě lépe její zmenšení a zjednodušení procedur schvalování jednotlivých dokumentů. Tato směrnice se neaplikuje ve všech zemích úplně stejně, což je jí trochu na škodu. My bychom se chtěli při vyjednávání pokusit v prvním čtení v radě najít společný jmenovatel, který by sjednotil podmínky v členských státech a přinesl zároveň administrativní zjednodušení a byl v souladu s obecným trendem „better regulation“, který by tento typ legislativních návrhů měl přinášet.

Látky poškozující ozonovou vrstvu

Látka poškozující ozonovou vrstvu se týká tzv. recast, přepracování nařízení. Přináší zjednodušení procedur, ale i některé nové prvky. Domníváme se, že zde budeme schopni s Evropským parlamentem najít dohodu hned v prvním čtení. Jsme v kontaktu se zpravodajem a zatím vypadá realisticky, že bychom se mohli na změnách dohodnout. Jednání o návrhu začíná už tento pátek (9. ledna). Předpokládáme, že během prvního čtvrtletí, kdy ještě Evropský parlament bude plně fungovat, bychom dohody mohli dosáhnout.

Návrh směrnice o národních emisních stropích

Další významný návrh je směrnice o národních emisních stropích, který bude předkládat Evropská komise. Víme, že návrh bude obsahovat cíle snižování emisí klasických látek do ovzduší do roku 2020. Projednávání bude nějakou dobu trvat a technologický náběh vyžaduje určitou prodlevu mezi schválením směrnice a implementací. Nemáme ambice na jeho dojednání, na to je příliš složitý, nicméně chtěli bychom jednání otevřít a uspořádat několik pracovních skupin a zřejmě politickou debatu na Radě ministrů životního prostředí. Společně se Švédy, kteří po nás převzou předsednictví, si velmi přejeme, aby návrh byl předložen co nejdříve; záleží nyní na Evropské komisi.

Elektroodpady

Byla již předložena revize dvou směrnic týkajících se nakládání s elektroodpady.

Plánujeme o nich zahájit diskusi. Bude se snažit definovat okruhy témat, které ve výsledku ve směrniciích mají být. Některé záležitosti budou obtížné, například procentní cíle využívání. Rovněž půjde o zjednodušení některých procedur. Plánujeme diskusi na úrovni pracovní i na úrovni ministrů a předpokládáme, že po nás tuto agendu převzou Švédové. Zde nejsme závislí na Evropském parlamentu, protože tyto návrhy už nechá novému parlamentu. Plánujeme je tedy spíše do druhé poloviny našeho předsednictví, kdy budeme mít uzavřeny diskuse o legislativních návrzích, u nichž dohodu s Evropským parlamentem potřebujeme.

Nakládání s bioodpady

Důležitý bod, který jsme chtěli do agendy českého předsednictví zařadit, je nakládání s bioodpady. Zajímá nás zejména Zelená kniha Evropské komise a přístup k jednotným metodám využívání bioodpadu. Cítíme téma jako potřebné i v České republice, kde se objevily případy využívání biologických rozložitelných odpadů, které nebyly úplně v souladu s ostatními složkami životního prostředí. Domníváme se, že tato oblast by měla být jednotně upravena na evropské úrovni. Během našeho předsednictví jde o nelegislativní předpis, chtěli bychom přijmout závěry rady a následně vyzvat Evropskou komisi, aby předložila legislativu, kterou se bude zabývat zřejmě některé předsednictví v roce 2010.

3. Udržitelná spotřeba a výroba Dobrovolné nástroje

V oblasti udržitelné spotřeby a výroby byl nelegislativní balíček závěrů přijat na poslední francouzské radě v prosinci. Balíček ale má i legislativní části, kterými se my budeme zabývat konkrétně. Jde o dvě revize stávajících předpisů. Jedna se týká ekoznačení, značení ekologicky šetrných výrobků, druhá používání systému EMAS v řízení podniků a auditů z hlediska ochrany životního prostředí. Obojí jsou dobrovolné nástroje, nicméně v této oblasti existují i přímo účinná evropská nařízení a účelem diskuse je zefektivnit, provázat více používání těchto nástrojů, učinit je atraktivnější. Znamená to hledat možná zjednodušení procedur, která však nesmí vést k tomu, že by standard byl nejednotný a že by už neměl vypovídací hodnotu a dodatečný přínos nad rámec legislativních nástrojů. Smyslem ekoznaček i EMAS je ohodno-

tit úsilí, které podniky vyvíjejí nad rámec toho, k čemu jsou vázány v legislativě.

Ekoznačky

O ekoznačkách je debata jednodušší, jedná se o revizi textu nařízení. Diskuse se vedou o poplatcích za užívání ekoznaček a o vztazích na EMAS. Zdá se nám, že bychom se tady s Evropským parlamentem mohli dobře dohodnout, jednání plánujeme vést zejména v průběhu února.

EMAS

Co se týče EMAS, debata je složitější. Jak možná víte, EMAS konkuruje systému ISO 14 001, jehož využívání ve většině evropských zemí převažuje. Je otázka, jakým způsobem evropský model využít, jak ho zatraktivnit, jestli ho pojmout jako nadstavbu ISO 14 001, jak ho provázat s ekoznačkou, jak používat logo EMAS na výrobcích. Otázek je tady hodně, ale budeme se snažit je všechny vyřešit. Chceme se dohodnout s Evropským parlamentem, zatím nevíme, nakolik jeho stanovisko bude rozdílné, nemáme k dispozici návrh zpravodaje v Evropském parlamentu. Každopádně bychom chtěli ukončit diskusi v prvním čtení v radě životního prostředí.

e-Environment

V kontextu udržitelné spotřeby a výroby budeme pořádat konferenci s anglickým názvem: Towards E-environment. Týká se využívání elektronických nástrojů k ochraně životního prostředí, sjednocení a provázání toho, co už je k dispozici. Jde například o zprávy předávané členskými státy Evropské komisi, využívání nejrůznějších elektronických registrů, jako je PRTR, Integrovaný registr znečištění, který máme v České republice, o činnost Evropské agentury pro životní prostředí, která je velmi pozitivní, ale je potřeba ji více provázat s potřebami členských států a s legislativou. Tím

vším by se konference koncem března měla zabývat. Obecným cílem této iniciativy je, aby vznikl jednotný systém environmentálních informací se společnými parametry, který by mohl mít větší vypovídací hodnotu o stavu životního prostředí v Evropě.

4. Ochrana biologické rozmanitosti Invazní druhy

Evropská komise představila sdělení o invazních druzích, je zde i vazba na CITES – dovozy, vývozy ohrožených druhů. Jde především o pronikání nepůvodních druhů do životního prostředí a jakým způsobem zamezit „zaplevelování“ biodiverzity v jednotlivých ekosystémech v Evropské unii, stanovit pravidla pro tuto oblast.

Omezení poklesu biodiverzity

Tato oblast má samozřejmě vazbu na ochranu biodiverzity obecně. Diskuse by měla směřovat k roku 2010, do kdy měl být zastaven pokles biodiverzity. Nyní už je zřejmé, že pokles pokračuje, že se do té doby nepodaří trend zvrátit. Cílem je tedy aspoň omezení poklesu biodiverzity. Měli bychom se podívat, jaká ještě do konce roku 2010 lze přijmout opatření, aby úbytek druhů byl co nejmenší.

Tuleni

Velmi specifický předpis se týká zákazu obchodování s výrobky z tuleňů. Pro Českou republiku je to záležitost poměrně vzdálená, nicméně právě s ohledem na nezávislost, kterou si české předsednictví může dovolit ve vztahu k tomuto předpisu, je v Evropské unii shoda, že bychom mohli dohody nad tímto předpisem dosáhnout. O co se jedná? Zabránit nehumánním metodám lovu, které jsou běžné zejména v mimoevropských zemích. Současně bude potřeba diskutovat o regionálních a množstevních výjim-

kách pro lov v Evropské unii. Zejména se to týká severovýchodních zemí, které mají původní obyvatelé nebo obyvatelé, kteří jsou obživou závislí na lovu tuleňů. Jde o to specifikovat podmínky, které umožní ochranu druhů a zároveň nezabrání praktikám, které je účelné zachovat. Zřejmě to bude citlivá diskuse. Debata, zda má být zákaz úplný a má být porušován, nebo zda má být zákaz s výjimkami, které budou striktně sledovány, se povede jak v radě, tak v Evropském parlamentu.

Ochrana půdy

Mnoho členských zemí si přeje směrnicí o ochraně půdy. Přeje si ji dokonce velká většina členských zemí, ale zatím se nepodařilo ani portugalskému předsednictví, ani poté francouzskému dosáhnout shody nad společně přijatým návrhem.

Nejcitlivější otázkou zůstává kontaminace půdy – jakým způsobem by měla být řešena na evropské úrovni, mapování kontaminovaných míst, opatření jednotlivých členských států k řešení starých zátěží v oblasti půdy. My se budeme snažit navázat debatu po francouzském předsednictví a najít konsensus o přiměřené regulaci zejména v oblasti kontaminace půdy. Myslíme si, že to je důležitý problém zejména pro řadu zemí, které mají významné průmyslové aktivity, a zejména nových členských zemí.

Patří sem i otázka zastavování půdy, což je další citlivý problém, a ochrana zemědělského půdního fondu – v České republice často diskutované téma. Chtěli bychom dosáhnout dohody o tom, že směrnice o ochraně půdy má vzniknout a mít určité parametry. Bude to vyžadovat zajištění kvalifikované většiny v radě. Domníváme se, že právě se zkušeností, kterou Česká republika má jak se sanacemi ekologických zátěží, tak s ochranou zemědělského půdního fondu, se můžeme pokusit dohodu najít.

MEZINÁRODNÍ AGENDA

Změna klimatu

Konference v Poznani na téma změny klimatu proběhla v prosinci 2008 a další konference v Kodani bude až za předsednictví švédského. Mohlo by se tedy zdát, že pro české předsednictví žádná významnější klimatická agenda není. Ale není to pravda. Během prvního pololetí tohoto roku by měly být připraveny všechny podkladové materiály a návr-

hy rozhodnutí pro kodaňskou konferenci. Znamená to, že budou probíhat schůzky na expertních úrovních, jsou naplánovány i různé pracovní skupiny, které byly vytvořeny pod Úmluvou OSN o změně klimatu.

Kromě toho se obdobnými tématy budou zabývat další významná fóra, ať už je to zasedání G8 nebo zasedání G20. Všichni se budou snažit přispět k diskusi o budoucí kodaňské dohodě a my budeme na všech těchto fórech mluvit za Evropskou unii. Nyní probíhá intenzivní koordinace stanovisek všech zemí. 19. – 20. ledna už přijedou do Prahy všichni hlavní vyjednavací v oblasti klimatu z Evropské unie, abychom se bavili o přístupu k věci. Čeká nás důležitá debata v Radě ministrů životního prostředí, ale i s ministry financí (Ecofin) a ve finále na jarní Evropské radě na úrovni premiérů o zadání Evropské unie především v otázkách financování budoucího klimatického režimu na mezinárodní úrovni. To znamená: jak by se měly jednotlivé země, jednotlivé regiony světa podílet na financování aktivit na ochranu klimatu, ať už jde o mitigaci nebo adaptaci.

Téma připravujeme intenzivně. Jarní Evropská rada by měla dát mandát pro tuto vyjednávání a měl by to být další stavební kámen, kromě klimaticko-energetického balíčku, který více odkryje pozici Evropské unie vůči zbytku světa – jak si Evropská unie představuje základní stavební kameny budoucí kodaňské dohody.

Budeme se podílet i na G8, G20, byť nejsme jako Česká republika členem ani jednoho z těchto fór, ale budeme k nim přizváni. Budou na nich probíhat debaty o klimatických cílech. Jednat budeme na úrovni ministra a na úrovni expertní se všemi klíčovými světovými partnery, počínaje Spojenými státy s novou Obamovou administrativou přes Čínu, Indii a další rozvíjející se ekonomiky až po jižní Afriku, která je mluvčím skupiny afrických zemí. Samozřejmě předpokladem pro budoucí kodaňskou dohodu je, aby se dohodli všichni. Budeme se tedy snažit přibližovat konsensus. I neformální radu v Praze plánujeme zaměřit částečně na ladění pozic pro mezinárodní vyjednávání. Toto pak od nás převzou Švédové.

Rtut'

Povedeme jednání o snižování výroby a spotřeby rtuti na 25. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí

(UNEP) v únoru 2009 v Nairobi. Nejvýznamnější diskuse se budou týkat právně závazného nástroje. Neděláme si ambice, že by byla dosažena dohoda už v Nairobi. Cyklus mezinárodních vyjednávání to neumožňuje. Budeme se tedy snažit o potvrzení společné vůle všech zemí, že má takovýto legislativní nástroj vzniknout, a vytvoření harmonogramu dalšího projednávání.

Zemědělství

Další mezinárodní akce – zasedání komise OSN pro životní prostředí – letos má hlavní témata související se zemědělstvím, proto by měl v čele české delegace být ministr zemědělství. Samozřejmě veške-

rou přípravu má na starosti Ministerstvo životního prostředí jako hlavní gestor, ale ať už je to zemědělství, rozvoj venkova, ochrana půdy nebo sucho, všechna tato témata mají bližší k zemědělské agendě.

Chemie

Během našeho předsednictví se usku- teční i další dvě specifické chemické mezinárodní konference: konference smluvních stran Stockholmské úmluvy a mezinárodní konference o nakládání s chemickými látkami. Obě proběhnou v květnu v Ženevě. Tam opět budeme reprezentovat Evropskou unii a snažit se, aby mezinárodní chemický režim byl co nejprovázanější. Česká republika má dlouhodobě jako hlavní cíl co největší spolupráci všech mezinárodních úmluv.

Prínosy budou jak z hlediska finančních úspor na činnost jednotlivých sekretariátů, tak z hlediska spolupráce a kapacit jednotlivých smluvních stran.

Voda

Z dalších důležitých konferencí a akcí v době našeho předsednictví bych jmenoval ještě například Světové vodní fórum v Istanbulu v březnu, kde se bude diskutovat o výzvách pro oblast ochrany vod celosvětově. Mimo jiné se určitě bude hovořit o vazbě na změnu klimatu.

„To je tedy popis celé naší agendy,“ zakončil 1. náměstek ministra životního prostředí Jan Dusík komentář k prioritám českého předsednictví EU v oblasti životního prostředí. Následovaly otázky novinářů, z nichž vybíráme:

Co jsou původní úkoly Evropské komise a co naše české?

Většina návrhů, o kterých jsem hovořil, přechází s agendou z francouzského předsednictví, nebo jsou to věci, které předloží Evropská komise. To ovšem neznamená, že bychom tyto zděděné agendy nechtěli nebo k nim nevyzývali. U národních emisních stropů máme zájem na urychlení projednávání. Velmi aktivně jsme chtěli sdělení k bioodpadům, kde jsme spolu s několika dalšími zeměmi žádali Evropskou komisi, aby přišla s podkladem, protože bez něj nelze diskutovat – taková je procedura v Evropské unii. Další téma, které jsme chtěli aktivně uchopit, byla ochrana půdy, protože dosavadní vývoj, respektive neschválení návrhu, nás trápí. Myslím si, že je potřeba tuto směrnicí vytvořit a chceme k tomu jako české předsednictví přispět. Mezinárodní agenda je do značné míry zděděná. Naše vlastní iniciativa je e-Environment, propojení elektronických nástrojů a jejich efektivní využívání. Důležité je, že jsme spolupracovali s Evropskou komisí už více než dva roky, bavili jsme se o tom, co bychom chtěli mít na programu a jakým způsobem načasovat projednávání. Stejně tak jsme se bavili s Francií a se Švédskem nad osmnáctiměsíčním programem našich tří předsednictví, aby všechny procedury časově navazovaly.

Může hlavní téma našeho předsednictví – posilování volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu – mít pozitivní vliv na životní prostředí?

Volného pohybu osob si všímáme například ve vazbě na ochranu přírody. Například při zavádění Schengenu v České republice jsme řešili, jak minimalizovat negativní vliv na národní parky a podobně. Pozitivní vliv může být například v oblasti globálního obchodu. My vidíme jako jednu z překážek spolupráce mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi právě bariéry obchodu. Určitá zlepšení pro životní prostředí lze sledovat i v oblasti společné zemědělské politiky, byť tam bude nesmírně těžké dosáhnout konkrétních posunů. Ve volném obchodu si myslíme, že je prostor pro snižování administrativní zátěže, které zároveň nebude znamenat snižování environmentálních standardů. Znamená to: mějme emisní limity, mějme striktní požadavky na ochranu životního prostředí; nemusí nutně být spojeny s tím, že budeme každý rok posílat do Bruselu deset zpráv a ty nebudou mít žádné vyústění. Pozitivní příspěvek může být i to, když se nám podaří zjednodušit administrativu, která je s environmentální legislativou spojená, a současně zachovat úroveň ochrany životního prostředí. Pokud se nám podaří v tomto procesu pokročit dále, může to mít i pozitivní přínos pro vnímání ochrany životního prostředí. Platí to samozřejmě jak v evropské, tak v české politice životního prostředí.

Jakým způsobem chcete vést jednání se Spojenými státy, Čínou a dalšími, kteří se zdráhají přistoupit v době ekonomické krize na opatření k ochraně klimatu, protože by jim údajně poškozovala hospodářství?

Díky za otázku k ekonomické krizi jako možnému limitu dalšího úsilí v ochraně klimatu nebo obecně životního prostředí. Do značné míry souhlasíme s programem nastupujícího amerického prezidenta Obamy a tzv. Green New Deal. Stimul pro oživení ekonomiky je vnímán ve větší úspornosti, větší efektivitě, rozvoji nových technologií a tam zároveň vidíme i budoucí cestu environmentální politiky. Znamená to zaměřit se na nová řešení, která až na výjimky jsou zároveň příznivější pro životní prostředí. Chceme se touto problematikou zabývat i ve vazbě na plán hospodářské obnovy Evropské unie. Svou roli tu mají mít záležitosti typu ekologicky šetrných výrobků nebo energeticky úsporných spotřebičů, jejich zdanění apod. Obecně si myslím, že není rozpor mezi řešením ekonomické krize a programem

ochrany životního prostředí, nebo i omezením emisí skleníkových plynů. Tato ekonomická krize vznikla v úzké vazbě na neúspornou ekonomiku. Úspornější program, který se očekává, bude mít i přínosy pro životní prostředí. Myslím, že to platí jak ve vztahu ke Spojeným státům, kde se očekává, že nová administrativa výrazně obrátí kurs a bude vedle technologického rozvoje přijímat i mezinárodní závazky, tak třeba ve vztahu k Číně nebo nově se rozvíjejícím ekonomikám. Není to tak, že by Čína absolutně odmítala třeba závazky k ochraně klimatu. Oni de facto čekají, co řeknou klíčoví hráči, co řekne Evropská unie. Ta už tedy odpověděla formou klimaticko-energetického balíčku. My k tomu doplníme to, o čem jsem již hovořil. Především ale Čína čeká, co řekne Amerika. Pokud ta se přihlásí k jasným závazkům, tak i Čína, Indie a další budou připraveni k dohodě. My plánujeme, že v lednu, nejpozději v únoru pan ministr Bursík pojedje do Ameriky, bude jednat už s nově ustavenými partnery. Nemyslím si, že by tu stála čistá Evropa proti špinavé Americe; myslím, že rozdíly se do značné míry stírají a řešení, která nastínila budoucí americká administrativa, budou významně proenvironmentální.

Neobáváte se tedy, že by se ekonomická krize mohla odrazit na kodaňské konferenci tak, že by nakonec k dohodě nedošlo?

Nějak se určitě odrazí. Domníváme se ovšem, že ekonomická krize má na tato jednání dopad jednak negativní, co se týče objemu financí, které budou k dispozici, ale také dopad pozitivní, spočívající v novém nasměrování ekonomiky. Samozřejmě obtížná debata bude o financování klimatických opatření, bude se diskutovat, kolik která země má přispět, a při probíhající ekonomické krizi bude vůle k příspěvkům menší. Domníváme se ale, že naopak v oblasti mitigací – snižování emisí skleníkových plynů – se možnosti na řešení ve vazbě na ekonomickou krizi zvýší. Kodaňská konference a její úspěch bude záviset na tom, jak kdo přijme svůj díl odpovědnosti. Pokud přijmeme obecný předpoklad, že je potřeba snížit emise skleníkových plynů tak, aby se omezil růst teplot globálně na 2 stupně Celsia, musí dojít k rozdělení závazku. Úzká vazba tu bude na mezinárodní jednání o obchodu, na G20 a na spolupráci s ostatními partnery.

Objeví se v agendě nebo na nějaké konferenci, třeba kodaňské, plnění závazků jednotlivých evropských zemí na výrobu elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů?

Směrnice o obnovitelných zdrojích je součástí balíčku, který byl přijat, ale je zde několik dalších agend v energetice, které běží. My nejsme primárně gestorem, je to Ministerstvo průmyslu a obchodu, nicméně my tyto záležitosti sledujeme a podílíme se na nich prostřednictvím našeho odboru udržitelné energetiky a dopravy. Evropská komise v závěru roku zveřejnila tzv. strategický energetický přehled. Je to vyhodnocení, co se událo od zásadní jarní rady 2007 za německého předsednictví. Ve vyhodnocení je celá škála opatření v oblasti energetické účinnosti, například budovy nebo ekodesign výrobků. To všechno je součástí klimatických cílů: 20 – 20 – 20 do roku 2020. To jsou stavební kameny. Zatím se nejvíc diskutovalo o návrhu systému emisního obchodování GTS. Dále jde o nikoli nevýznamný návrh rozdělení úsilí mezi členské státy, kde všichni mají cíle, ke kterým by měli přispět: vyšší energetická účinnost, náhrada uhlí obnovitelnými zdroji atd. Energetika bude tématem předsednictví nejenom ve vztahu k dodávkám plynu a ropy, ale i jako pokračování opatření k energetické účinnosti a snižování uhlíkové náročnosti výroby energie.

Ohledně biologické rozmanitosti – dosavadní přístup, například projekt Natura 2000 se jako model k zastavení úbytku neosvědčil?

Úbytek rozmanitosti se týká celosvětové biodiverzity, zatímco Natura je pouze evropskou soustavou chráněných území, a navíc zatím není úplná. V České republice budeme teď doplňovat návrhy nových území a realizace se předpokládá do šesti let po vyhlášení. Natura 2000 neřeší veškeré problémy biologické rozmanitosti, řeší určitá celistvá území. Existují oblasti, které nejsou v Natuře, a přitom jsou mimořádně citlivé v oblasti ochrany přírody. Plánujeme spolu s Evropskou komisí konferenci Conference on Wilderness and Large Natural Habitat Areas, která proběhne v Praze a bude se věnovat ochraně divoké přírody, odstartuje projekt Wilderness. V České republice známe divokou přírodu v oblastech podél hranic, znají ji i v dalších zemích, ale už méně třeba v Dánsku nebo Velké Britá-

nii, kde původní příroda je nahrazena přírodním prostředím částečně upraveným člověkem. Dále jsou to biodiversity hotspots, země, kde ochrana biologické rozmanitosti je na výrazně jiné úrovni než v Evropě. Bohužel, zejména ty země, kde existuje velké bohatství druhů, často mají ochranu na velmi nízké úrovni. Proto se celosvětový trend nedaří zvrátit.

Jak by konkrétně měla vypadat opatření ke zpomalení úbytku biodiverzity?

Doplňuje Veronika Hunt Šafránková, ředitelka odboru Evropské unie MŽP:

Debatu o biodiverzitě chceme rozprostřít na celou dobu předsednictví, vyvrcholí diskusí ministrů v červnu. Co se týče mezinárodního kontextu, diskuse probíhají i pod Úmluvou o biologické rozmanitosti. Tam během českého předsednictví budeme diskutovat o revizi strategického plánu a vůbec o tom, kam směřovat zhodnocení cílů a nastavení nových. Asi se budeme snažit, aby cílů nebylo moc, aby byly reálné, uchopitelné, aby neměly příliš mnoho podcílů a aby existovaly nějaké měřitelné údaje, které by se daly snadno zhodnotit.

Doplňuje Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP:

Ochrany biodiverzity se týká i návrh směrnice o ochraně půdy, o jehož pokračující projednávání Česká republika tolik stála, protože biodiverzita se netýká zdaleka jenom chráněných území a území Natury 2000, ale také třeba krajiny, která mizí.

Jaderné elektrárny významně snižují emise oxidu uhličitého, obnovitelné zdroje jako větrné nebo malé vodní elektrárny tvoří naprostý zlomek. Nebude Ministerstvo životního prostředí měnit svůj postoj k jaderným elektrárnám?

Jan Dusík:

Na programu předsednictví EU debata o využívání jaderné energie není, pouze časová souvislost s jaderným fórem a diskusemi, které se o v rámci tématu vedou. Na programu ministrů životního prostředí nebo i ministrů odpovědných za energetiku nebude zavádění nějakých kvót jaderné energie. V Evropě jsou podmínky různorodé. My v České republice připravujeme vyhodnocení klimaticko-energetického balíčku a nastavení nové politiky ochrany klimatu, která by měla dát

odpověď, jak klimatických cílů v České republice dosáhnout. V současné době máme v energetickém mixu zastoupeno 30 % jaderné energie, což z nás činí jednu z jaderných velmocí Evropské unie v porovnání s celkovou energetickou výrobou. Z dlouhodobého hlediska se domníváme, že primárně musíme jít cestou větší efektivity a úspor.

Chtěli byste zavést jednotné metody využívání bioodpadů. Co to obnáší?

Zejména se jedná o bioplynové stanice a emise z bioplynů, vazby budou i na kompostování bioodpadů. Celá problematika bioodpadů je o to zásadnější, že jiná evropská směrnice, o skládkování odpadů, nařizuje snižovat podíl biologických odpadů ukládaných na skládky. My jsme zažili nepříjemnou situaci dovozu odpadů, zejména v důsledku toho, že v Německu přestali ukládat odpady na skládky, neměli je kam dávat, a docházelo pak ke kriminálním aktivitám. Na jedné straně chceme vytvořit co nejlepší prostředí pro využití bidegradabilních odpadů a budeme pro to využívat i Operační program Životní prostředí. Na druhé straně to nemůže být bezbřehé, když stavíme kompostárnu, bioplynovou stanici, musí mít určité parametry. Domníváme se, že parametry emisí do ovzduší, do vody, činnosti těchto zařízení by měly být nastaveny jednotně v celé Evropě.

Co vám osobně připadá na půlrok předsednictví nejobtížnější?

Veronika Hunt Šafránková:

Náš úkol je obtížnější v tom, že končí mandát Evropskému parlamentu a také Evropské komisi, protože předpisy, které chceme uzavřít v prvním čtení, jako je EMAS, ekoznačení, tuleni, musíme uzavřít do března, do dubna. Hodně legislativní práce musíme proto soustředit právě na první čtvrtletí předsednictví. Velký tlak bude též, co se týče změny klimatu. Obávám se tedy časového stresu. To je jediná věc, která bude trochu napjatá. Jinak se ale neobávám, že bychom neuspěli.

● Ze záznamu tiskové konference o prioritách MŽP v oblasti životního prostředí v době předsednictví EU, na které 6. ledna 2008 vystoupili Jan Dusík, Veronika Hunt Šafránková a Jakub Kašpar, zpracovala Hana Kolářová

VÍTE, CO JE ENCA?

Ačkoliv vůbec první mezinárodní organizace na ochranu přírody nebo jejích složek vznikly již ve 20. letech 20. století, ve větším počtu se začaly objevovat až po 2. světové válce, a zejména v 60. a 70. letech 20. století, jako odpověď na pokračující poškozování prostředí člověkem. V současnosti proto v mezinárodní péči o přírodu a krajinu působí četné mezivládní nebo nevládní organizace nebo organizace, jejichž členy se mohou současně stát vlády, státní instituce, nevládní organizace i jednotlivci.

Spontánní iniciativa

I přes popsání rozvoje mezinárodní ochrany přírody až donedávna chyběla na našem kontinentě organizace, která by sdružovala představitele státních institucí zabývajících se praktickou péčí o přírodní a krajinné dědictví. Sdružení ředitelů evropských institucí ochrany přírody (ENCA) bylo ustaveno z iniciativy britské a německé státní ochrany přírody v Bonnu v září 2007. ENCA tedy nevznikla žádným nařízením nebo administrativním rozhodnutím „seshora“, ale naprosto spontánně, z podnětu samotných institucí ochrany přírody. Do

její činnosti se zapojily nejen organizace z členských států Evropské unie, ale i ze širšího pojetí Evropy, kupříkladu Chorvatska, Norska, Islandu či Švýcarska.

Hlavním posláním nové mezinárodní organizace zůstává výměna zkušeností z péče o přírodu a krajinu. V rámci ENCA proto působí čtyři zájmové skupiny, sdružující specialisty členských organizací na určitou problematiku. Zaměřují se na udržitelné využívání území, udržitelnou energetiku, monitorování (pravidelné, dlouhodobé a standardními metodami prováděné sledování) a hodnocení biodiverzity včetně využití

metod dálkového průzkumu Země a na změnu podnebí.

ENCA v Praze

Nedávné zasedání ENCA se uskutečnilo 27. – 28. října 2008 v Praze. Uspořádala je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Pozvání ředitele AOPK ČR RNDr. Františka Pojera, který ENCA předsedá, přijali představitelé 15 organizací ochrany přírody z 12 zemí. Jednání se zúčastnili také zástupci Evropské komise a odborné instituce Evropských společenství (ES) – Evropské agentury životního prostředí (EEA).

Účastníci jednání diskutovali nad podklady připravenými jednotlivými zájmovými skupinami. V některých případech bude společné stanovisko ředitelů evropských institucí ochrany přírody předloženo příslušným institucím ES nebo OSN. Jistě nepřekvapí, že řídící pracovníci státní ochrany přírody se zabývali mj. otázkou vzájemných vazeb mezi probíhající i očekávanou změnou

Za předsednickým stolem zleva Ladislav Miko, ředitel ředitelství ochrany přírodního prostředí Evropské komise v Bruselu, ředitel AOPK ČR František Pojer, autor článku a Christian Schlatter ze švýcarského Spolkového úřadu pro životní prostředí, tajemník ENCA.

Foto P. Holub

podnebí a přírodou a krajinou, dopadem pěstování plodin, z nichž se vyrábějí biopaliva, na biologickou rozmanitost nebo ekonomickým vyčíslením přínosů poskytovaných lidem přírodou (ekosystémových služeb, kupř. opylování, tvorba půdy, udržování složení plynů v ovzduší nebo omezování ničivých dopadů záplav). Stranou zájmu ENCA nezůstává ani zhoršující se prostupnost evropské krajiny pro rostliny a živočichy v důsledku výstavby zejména dopravní infrastruktury, pokračující hromadění živin, především dusíku, ve vodním i suchozemském prostředí nebo nekontrolované šíření měst do okolní krajiny

a mizení druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a jejich biotopů. Za druhé odčerpává z rozpočtu ES nezanedbatelné finance, zejména na přímé a nepřímé platby zemědělcům. Není žádným tajemstvím, že stav, změny a vývojové trendy biodiverzity nejen na našem kontinentě, ale v důsledku globalizace ještě významněji i mimo něj, ovlivňuje spotřeba Evropanů. I přes několik sympatických pokusů, jako je podpora spravedlivého obchodu (fair trade), můžeme spotřebu Evropanů jen těžko označit jako udržitelnou.

Na program zasedání se dostal také ekosystémový přístup. Pod tím-

a krajinu, jako jsou chráněná území nebo projekty (akční plány, záchrané programy) na ochranu jednotlivých druhů planě rostoucích rostlin nebo volně žijících živočichů.

Příště v Locarnu

Ředitel ředitelství ochrany přírodního prostředí Evropské komise RNDr. Ladislav Miko, Ph.D., seznámil přítomné nejen s názory EK na řešení zmiňovaných otázek, ale účastníci měli také možnost zamyslet se beze spěchu nad tím, jak vůbec může vypadat ochrana přírody a krajiny v rychle se měnícím světě v blízké i vzdálenější budoucnosti.

Změny v biodiverzitě ovlivňuje naše spotřeba.

(urban sprawl), nezřídka doprovázené rozsáhlým a nevratným ničením cenných biotopů.

Lidé jako součást ekosystémů

Na podobu přírody a krajiny v EU bude mít v nejbližší budoucnosti větší dopad než tolik diskutované změny podnebí opakovaný pokus reformovat Společnou zemědělskou politiku (CAP), a to přinejmenším ze dvou důvodů. Jednak zemědělská krajina tvoří více než polovinu celkové rozlohy EU a intenzivní, k prostředí necitlivá zemědělská výroba nadále zůstává jedním z nejdůležitějších činitelů vyvolávajících úbytek

to pojmem máme na mysli pružnou a v nejlepší slova smyslu komplexní péči o neživé prostředí i živou složku ekosystémů (biotu), která rovnoměrně podporuje jejich ochranu a udržitelné využívání. Ekosystémový přístup uznává, že lidé se svou kulturní rozmanitostí jsou nedílnou součástí mnoha ekosystémů. Uvedená strategie se proto pokouší odstraňovat umělé překážky mezi ekonomikou, společenskými vědami a ekologií. Přitom se nejedná o alternativní nebo konkurenční koncepci k udržitelnému využívání složek biologické rozmanitosti. Předem nevylučuje jiné přístupy v péči o přírodu

Představitelé státní ochrany přírody evropských zemí navštívili CHKO Třeboňsko, kde shlédli tradiční výlov rybníka a seznámili se s činností správy tohoto velkoplošného zvláště chráněného území, které se pro své nesporné přírodní a kulturní hodnoty stalo biosférickou rezervací UNESCO.

Příští zasedání ENCA se uskuteční 10. – 11. května. 2009 ve švýcarském Locarnu.

● RNDr. Jan Plesník, CSc.
Agentura ochrany přírody
a krajiny ČR Praha

Výběrové řízení pro projekty neziskových organizací na rok 2009

V prosinci 2008 byly na webové stránce MŽP zveřejněny výsledky grantového řízení pro nestátní neziskové organizace (NNO) na rok 2009 – s výhradou možnosti ještě malých změn. Seznam podpořených a nepodpořených projektů by se však už neměl zásadně měnit.

Grant by tak mělo získat 103 projektů od 72 organizací v celkové částce 23 mil. Kč. Dalších 7 mil. Kč je plánováno na podporu koordinačních projektů v ochraně přírody a krajiny (výběrové řízení probíhá v gesci sekce ochrany přírody a krajiny). Celkové požadavky pro rok 2009 byly 83,7 mil. Kč.

Vzhledem k omezeným finančním prostředkům, bohužel, řada kvalitních a relativně vysoko hodnocených projektů na podporu nedosáhla. MŽP jim doporučilo hledat i další možnosti financování, například z národních programů SFŽP, ze záchranných programů pro zvláště chráněné druhy, spolufinancovaných v rámci tzv. norských

fondů, z Revolvingového fondu MŽP, z programů Nadace Partnerství nebo v rámci grantových řízení Nadace Via či dalších nadací a institucí.

● *Připravila Helena Knappová, odbor environmentálního vzdělávání MŽP*

Projekty podpořené v grantovém řízení MŽP

Číslo	Téma	Projekt	Organizace	Podpora v Kč
A. Změna klimatu				
116	A1	Rozvoj databáze detailů pro pasivní domy	Centrum pasivního domu	278 000
246	A1	Úsporná opatření pro snižování energetické náročnosti panelových budov	EkoWatt	277 000
247	A1	Solární elektrárny v budovách – dosavadní zkušenosti pro budoucí rozvoj	EkoWatt	239 000
282	A2	Pět bodů Auto*Matu pro Prahu přívětivější k chodcům a cyklistům	Auto*Mat, o. s.	294 800
239	A2	Praha 9 pro chodce	Krocan, o. s.	67 000
271	A2	Praha i pro cyklisty	Oživení, o. s.	299 110
4	A3	Ekolist.cz a klimatické změny	Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK)	300 000
10	A3	Klimatická kalkulačka na www.zmenaklimatu.cz	Calla – Sdružení pro záchranu prostředí	233 550
69	A3	Informační kampaň o řešeních ke snížení emisí skleníkových plynů	Hnutí Duha – Přátelé Země Česká republika	300 000
50	A3	Grónsko, země mizejícího ledu, místo dramatických změn klimatu. Výstava s doprovodnými pořady	Polární svět, o. s.	210 000
212	A3	Zapojování nevládních organizací a informování o evropské a mezinárodní klimatické agendě	Zelený kruh	286 400
335	A3	Ochrana klimatu na místní úrovni	ZO ČSOP Veronica	298 700
B. Ochrana přírody a biologické rozmanitosti				
11	B1	Stabilizace populace břehule říční v Jihočeském kraji	Calla – Sdružení pro záchranu prostředí	285 900
220	B1	Zabezpečení tahových cest obojživelníků přes komunikace v jihovýchodní části Středních Čech	Český svaz ochránců přírody Vlašim, 02/09 základní organizace	26 900
244	B1	Komplexní ochrana velkých šelem v Beskydech	Hnutí Duha Olomouc	300 000
290	B1	Ochrana hnízdišť chráněných druhů ptáků v zemědělské krajině	Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině	60 200
140	B1	Ochrana a podpora genofondu motáka lužního na Znojemsku se zapojením zemědělské veřejnosti	TYTO	151 500

137	B1	Ochrana a podpora genofondu sýčka obecného na Moravě, se zapojením zemědělské veřejnosti	TYTO	150 500
307	B1.1	Rorýs a člověk: Pod jednou střechou	Česká společnost ornitologická	272 000
81	B1.1	Netopýři v lidských sídlech v ČR: komplexní monitoring, ochrana a poradenství	Česká společnost pro ochranu netopýřů (Česon)	210 000
261	B2	Péče o suchomilnou vegetaci v prostoru vápencového lomu na Hádech	ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády	36 500
303	B2	Obnova biodiverzity opuštěného lomu Hády u Brna	ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády	46 500
264	B2.1	Management biologicky cenných lokalit teplo- milných trávníků a slatinných luk	Sagittaria – sdružení pro ochranu přírody střední Moravy	80 000
92	B2.1	Zajištění péče o lokalitu Formica foreli v obci Štěměchy, okres Třebíč	ZO Českého svazu ochránců přírody Kněžice	68 100
302	B3	Rekonstrukce prvků ÚSES v obci Kobylnice – II etapa	Rezekvítek	42 420
174	B4.1	Záchrana a rozvoj motýlího ráje ve Ždánicích	Daphne ČR – Institut aplikované ekologie	262 000
163	B5	Popularizace Pražské části území navrženého Geoparku Barrandien a jeho geologického dědictví v rámci konceptu geoturistiky	Agentura Koniklec, o. s.	167 900
221	B5	Naučná stezka Roudný	ZO ČSOP Vlašim	300 000
C. Životní prostředí a vlivy na lidské zdraví				
189	C1	Mezinárodní úmluvy o chemických látkách a Česká republika v době předsednictví EU	Arnika – program Toxické látky a odpady	300 000
124	C2	Živá voda	Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP	116 000
15	C2	GLOBE Games 2009 aneb Co nám teče za humny?	Sdružení Tereza	200 000
190	C3	Čistější ovzduší pro Ostravsko	Arnika – program Toxické látky a odpady	300 000
147	C3	PMS (Participatory Message Service) – nový způsob zapojení veřejnosti do ochrany ovzduší	Ekologický právní servis	295 150
80	C3	Vydávání odborného časopisu Ochrana ovzduší v roce 2009 a příloh zaměřených na vybrané oblasti ochrany ovzduší pro potřeby MŽP	Občanské sdružení Ochrana kvality ovzduší	240 000
D. Odpady				
172	D2	Nápady jak na odpady – realizace projektů škol	15/06 ZO ČSOP Šípek	245 900
256	D2	Projekt na podporu kampaně Clean Up the World – Uklidme svět!	Český svaz ochránců přírody – Ústřední výkonná rada	246 000
110	D2	Odpady na Prostějovsku	Český svaz ochránců přírody Regionální sdružení Iris	141 550
141	D2	Jesenická ekosoutěž 2009 aneb Kdo netřídí, není z hor!	Hnutí Brontosaurus Jeseníky	290 675
71	D2	Podpora výměny zkušeností obcí zapojených v síti obcí směřujících k recyklační společnosti	Hnutí Duha – Přátelé Země Česká republika	299 500
250	D2	Pravda o balených vodách	Občanské sdružení spotřebitelů Test	300 000
295	D2	Těžíme hliník z našich domácností	ZO ČSOP Ekocentrum Říčany	51 000
E. Kvalita života, udržitelný rozvoj				
328	E1	Regionální známka pro udržitelné Bílé Karpaty	Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat	298 000
57	E1	Rozvoj trhu místních produktů	Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity, o. p. s.	271 320
67	E1	Rozvoj tradičních řemesel jako prostředek udržitelného rozvoje jižního Valašska	ZO ČSOP Kosenka	202 650
306	E2	Interaktivní didaktické moduly pro rozšíření environmentálně zaměřené výuky o téma udržitelné spotřeby, pro pedagogy 2. stupně základních škol	Academia Ireas, o. p. s.	284 000

100	E2	Nejen pro ten dnešní den	Český svaz ochránců přírody Regionální sdružení Iris	111 200
333	E2	Udržitelná spotřeba na 4 doby	Český svaz ochránců přírody, Regionální sdružení v Brně	186 000
123	E2	Vydání cyklu praktických brožur s tématem udržitelné spotřeby v edici Dobrá rada	EkoCentrum Brno	160 000
79	E2	Jak nakupovat šetrné dřevo? Propagace značky udržitelné spotřeby dřeva FSC	FSC ČR, o. s.	276 898
243	E2	Osvětou k udržitelnosti – jak se stát ekospotřebitelem?	Hnutí Duha Olomouc	297 130
312	E2	Rozvoj systému značení místních produktů v Moravském krasu	MAS Moravský kras, o. s.	221 070
252	E2	Místní dalekohled (výukový program Zelené pumpy)	Mech nech!	233 000
332	E2	Udržitelná spotřeba domácností – Desatero domácí ekologie	Síť ekologických poraden	289 900
205	E2	Udržitelná spotřeba – moderní životní styl založený na aktivním přístupu a informovanosti	Ústav pro ekopolitiku, o. p. s.	255 000
213	E2	Vzdělávání široké veřejnosti v oblasti odpovědné spotřeby	Zelený kruh	248 000
194	E3	Zelená pro města – ochrana dřevin a zelených ploch pro udržení kvality života	Arnika – Centrum pro podporu občanů	300 000
326	E3	Biodiverzita a zeleň v městském prostoru	Čmelák – Společnost přátel přírody	270 800
255	E3	Živá zahrada 2009	Český svaz ochránců přírody – Ústřední výkonná rada	154 000
240	E3	Říčany – město, kde se dobře žije	Okrašlovací spolek v Říčanech, o. s.	42 500
F. Průřezová oblast				
153	F1	Ekocentrum ČSOP Koniklec	01/71. základní organizace Českého svazu ochránců přírody Koniklec	81 000
151	F1	Pražské KUZLE	01/71. základní organizace Českého svazu ochránců přírody Koniklec	223 000
129	F1	Výukové listy Příroda Beskyd	76/13 ZO ČSOP Salamandr	176 000
162	F1	Podpora cílevědomé ochrany životního prostředí v malých obcích Středočeského kraje – stavebníková kampaň	Agentura Koniklec, o. s.	189 400
5	F1	Ekolist – měsíčník o životním prostředí	Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK)	300 000
6	F1	Ecomonitor – databáze článků o životním prostředí	Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK)	250 000
322	F1	Škola hrou pod Pálavou	Centrum ekologické výchovy Pálava ZO ČSOP 56/15	300 000
272	F1	Pokračování a rozšíření vydávání časopisu Nika (30. ročník časopisu o přírodě a ochraně životního prostředí), podpora environmentálního vzdělávání	Centrum environmentálních studií, o. s.	300 000
310	F1	Časopis Ptačí svět	Česká společnost ornitologická	119 000
254	F1	Informační a poradenské středisko, ekocentrum Domu ochránců přírody	Český svaz ochránců přírody – Ústřední výkonná rada	267 100
160	F1	Ekologické výukové programy na kolečkách	Ekocentrum Podhoubí	300 000
82	F1	Environmentální výchova prožitkem – interaktivní výukové prvky na naučné stezce Kladruby	Ekocentrum Tymián, občanské sdružení	250 375
166	F1	Krajina, lidé a ŽP	Expozitura Živly – Agentura Koniklec, o. s.	293 000
70	F1	Sedmá generace – ochrana životního prostředí ve společenských souvislostech	Hnutí Duha – Přátelé Země Česká republika	297 000

85	F1	Enviromentální výchova, vzdělávání a osvěta veřejnosti a odborné veřejnosti v kraji Vysočina	Chaloupky, o. p. s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání	155 200
19	F1	Rozvoj environmentálního poradenství v jižních Čechách	Kravec, o. s.	199 000
228	F1	Zahrada Jizerských hor	občanské sdružení Náš kraj	137 600
202	F1	Publikace Rezekvítku pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu	Rezekvítek	288 250
203	F1	Veletrh ekologických výukových programů 2009	Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina	251 000
320	F1	Bedrník, časopis pro ekogramotnost	Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina	295 500
14	F1	Les ve škole – škola v lese	Sdružení Tereza	300 000
107	F1	Ekoškola – environmentální výchova v praxi	Sdružení Tereza	300 000
58	F1	Ekologické dny Olomouc a Ekologické večery 2009, besedy, příroda, informace a inspirace pro veřejnost	Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o. p. s.	300 000
59	F1	Ekojarmark – Ekologické dny Olomouc 2009	Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o. p. s.	300 000
60	F1	Vodní branou...	Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o. p. s.	300 000
52	F1	Předávání informací z oblasti udržitelného rozvoje všemi dostupnými prostředky jako jeden z nástrojů pozitivního ovlivňování odborné i laické veřejnosti	Společnost pro trvale udržitelný život	151 000
122	F1	Člověk a prostředí IV – Environmentální výchova a výchova k udržitelnému rozvoji pro děti a mládež všech věkových kategorií	Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, Brontosaurus Krkonoše	270 000
157	F1	Danube Box – česká verze – Výukový program k ochraně vod pro děti základních škol v povodí Moravy	Unie pro řeku Moravu	199 500
87	F1	Čerstvý vítr do krabic – inovace stávajících výukových programů pro MŠ, ZŠ a SŠ	Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o. p. s.	208 169
133	F1	Volný čas rodin na Toulcově dvoře	Základní článek Hnutí Brontosaurus Botič	300 000
135	F1	Výchova dětí předškolního věku v Toulcově dvoře	Základní článek Hnutí Brontosaurus Botič	300 000
345	F1	Beskydský poutník	ZO č.76/17 ČSOP Javorníček	155 000
46	F1	Bílé-Biele Karpaty, časopis česko-slovenského pomezí	ZO ČSOP Bílé Karpaty	135 000
349	F1	Průvodce po minerálních pramenech Mariánsko-lázeňská	ZO ČSOP Kladská	96 000
66	F1	Valašská škola lidových řemesel, zvyků a obyčejů pro děti a mládež	ZO ČSOP Kosenka	258 060
336	F1	Veronica – časopis pro ochranu přírody a krajiny	ZO ČSOP Veronica	300 000
182	F2	Arnika – medicína pro životní prostředí srdce Evropy	Arnika	299 500
96	F2	Podpora kvality procesu EIA/SEA	CEMC – České ekologické manažerské centrum	288 500
99	F2	Celoroční environmentální poradenství	EkoCentrum Brno	283 000
297	F2	Poskytování bezplatného právního poradenství v oblasti ochrany životního prostředí – zlepšení kvality a dostupnosti	Ekologický právní servis	293 400
43	F2	Informační a poradenské služby v roce 2009 – v ekologickém zemědělství, údržbě krajiny a ochraně přírody	Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o. p. s.	245 000
338	F2	Zachování a provozování informačního centra na Pustevnách	Severomoravské regionální sdružení Českého svazu ochránců přírody	258 000
210	F3	Legislativní centrum Zeleného kruhu	Zelený kruh	297 584

KROUŽKOVÁNÍ ZIMUJÍCÍCH LABUTÍ

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Pardubice, se v lednu tohoto roku již podruhé podílela na kroužkování zimujících labutí v Pardubicích a Hradci Králové, pořádaném Východočeskou pobočkou České společnosti ornitologické a Jihovelpolskou pobočkou OTOP.

Na území východních Čech se nacházejí tři významná zimoviště labutí: v Chocni, Pardubicích a Hradci Králové. Kroužkování se na základě zvláštního povolení kroužkovací stanice Národního muzea provádí na zimovištích v Hradci Králové a Pardubicích. Projekt je plánován na tři roky a začal v lednu 2008 (okroužkováno celkem 50 labutí v obou městech). Začátkem ledna 2009 proběhla druhá odchy-

tová akce, při níž bylo okroužkováno dohromady 37 labutí (27 v Pardubicích na vodní nádrži Bajkal, 10 v Hradci Králové na Labi).

Labutě se odchyťávají většinou na břehu, kam jsou vylákány na krmení. Ve vhodném okamžiku, kdy jich je na břehu dostatečné množství, proběhne náraz na povel odchyt více jedinců najednou. V Hradci Králové ale v letošním roce nebylo možné tuto metodu použít, neboť řeka byla zamrzlá a labutě měly komplikovaný výstup z vody.

Led na řece váhu člověka neunesl, proto se odchyťovali pouze jednotliví ptáci přímo z vody – z toho důvodu je počet okroužkovaných v Hradci Králové nízký. V Pardubicích pevný led na vodní ploše naopak odchytu pomohl. Během dvou záťahů se podařilo labutě vytlačit ze zbytku vodní plochy na led, kde bylo pochyťováno prakticky celé hejno (31 ptáků z celkového počtu 33).

Jak v Hradci Králové, tak v Pardubicích se v zimujícím hejnu nachází několik labutí, označených v rámci projektu v loňském roce. V Hradci Králové byly také odečteny labutě s cizími kroužky. Kromě několika českých se zde zdržuje i jedna labuť s kroužkem německým.

Podrobnosti o cílech projektu, průběhu odchytu a konkrétní výsledky včetně fotografií, naleznete na stránkách VČP ČSO www.vcpsco.cz pod odkazem Labutě.

● **Světlana Vránová**, koordinátorka akce, AOPK ČR, oblast Pardubice, www.nature.cz

Foto Boris Medvežov a archiv

Globální oteplování po dvaceti letech: **Body zvratu nadosah**

V Kongresu Spojených států amerických vystoupil 23. června 2008 s přednáškou Globální oteplování po dvaceti letech: Body zvratu nadosah James Hansen. Dr. James E. Hansen, vzděláním fyzik, je ředitelem NASA Goddard Institute for Space Studies, laboratoře Goddard Space Flight Center a jednotky Columbia University Earth Institute, ale hovořil jako soukromá osoba v National Press Clubu a na rozpravě v House Select Committee on Energy Independence & Global Warming. Český překlad vystoupení dr. Hansena, který otiskujeme, pořídili Jiří Došek a Jan Hollan.

Moje dnešní prezentace přichází přesně 20 let po mém svědectví v Kongresu 23. června 1988, které varovalo veřejnost, že globální oteplování probíhá. Mezi dneškem a tehdejší dobou jsou zarážející podobnosti, ale i jeden velký rozdíl.

Znovu se vytvořila hluboká propast mezi tím, co se rozumí globálním oteplováním mezi členy příslušné vědecké obce, a tím, co je známo politikům a veřejnosti. Nyní, stejně jako tehdy, jsou závěry odvozené z otevřeného hodnocení vědeckých dat pro státní orgány šokující. Nyní, jakož i tehdy, mohu prohlásit, že tyto závěry víme s jistotou přesahující 99 procent.

Rozdíl je v tom, že nyní jsme vyčerpali veškerou časovou rezervu pro jednání potřebné ke zneškodnění časované bomby globálního oteplování. Příští rok musejí nový prezident a Kongres definovat směr, ve kterém se Spojené státy ujmou vedoucí role souměřitelné s naší zodpovědností za současnou nebezpečnou situaci.

Jinak nebude proveditelné udržet atmosférický oxid uhličitý, skleníkový plyn vznikající spalováním fosilních paliv, v mezích, které zabrání tomu, aby klimatický systém překročil body zvratu, vedoucí ke katastrofickým změnám klimatu, které by se dynamicky vyvinuly mimo lidskou kontrolu.

Změny potřebné pro zachování stvoření planety, na níž se rozvinula civilizace, jsou zřejmé. Ale tyto změny byly zne-možněny skupinovými zájmy, zaměřenými na krátkodobé zisky, které vládnou

ve Washingtonu a ostatních hlavních městech.

Já tvrdím, že cesta k dosažení energetické nezávislosti a zdravějšího životního prostředí je, i když stěží, ještě možná. Vyžaduje to v příštích letech podstatnou změnu kurzu ve Washingtonu.

23. června 1988 jsem na slyšení vedeném senátorem Timem Wirthem z Colorado dosvědčil, že Země nastoupila trend dlouhodobého oteplování a že jsou za to téměř jistě odpovědné skleníkové plyny vznikající lidskou činností. Uvedl jsem, že globální oteplování zesiluje oba extrémy koloběhu vody, což znamená na jedné straně horší sucha a lesní požáry, ale také silnější deště a záplavy.

Mé svědectví před dvěma desetiletími se setkal s nedůvěrou. Přestože pochybovačnost je životní silou vědy, může zmást veřejnost. Tím, jak vědci zkoumají problém ze všech úhlů, může se zdát, že se nic neví s jistotou. Ale právě z širokého objektivního studia veškerých dat mohou být vyvozeny platné závěry.

Moje závěry byly v roce 1988 založeny na široké paletě vstupů od

fyzikálních základů, přes studia planet, pozorování probíhajících změn, až po klimatické modely. Důkazy byly dostatečně silné, abych mohl prohlásit, že je čas „skoncovat s váháním“. Byl jsem si jistý, že časem se vědecká obec dopracuje k podobnému konsensu, což se stalo.

Zatímco mezinárodní uznání globálního oteplování bylo rychlé, s akcí se dosud váhá. USA odmítly zavést limity na své emise a v rozvojových zemích jako Čína a Indie se emise rapidně zvyšovaly.

Co je v sázce? Dosavadní oteplení, asi jeden stupeň Celsia nad pevninou, které je menší než kolísání teploty ze dne na den, se zdá téměř neškodné. Avšak další oteplení již „klepe na dveře“, je odloženo pouze velkou setrvačností světového oceánu. A klima se blíží nebezpečným bodům zvratu. Shromáždily se okolnosti, které mohou vést ke globální pohromě.

Klima může dosáhnout takového stavu, že zesilující zpětné vazby podnítí další rozsáhlé změny. Současným příkladem je mořský led v Arktidě. Globální oteplování spustilo tání mořského ledu, čímž odhalilo tmavější oceán, který pohlcuje více slunečního záření, rozpouštějícího více ledu. Ve výsledku bude Arktida, i bez jakýchkoli dalších skleníkových plynů, v létě brzy úplně bez ledu.

Objevují se zlověstnější body zvratu.

Ledové příkrovy Západní Antarktidy a Grónska jsou citlivé vůči bytí i jen malému dalšímu oteplení. Tato tři kilometry tlustá monstra zpočátku reagují pomalu, ale jak se rozpad jednou rozběhne,

stane se nezastavitelným. Debata mezi vědci je pouze o tom, jak moc se zvýší hladina moře k určitému datu. Pokud by emise pokračovaly v současném trendu, byl by podle mého názoru v tomto století pravděpodobný nárůst výšky hladiny moře nejméně o dva metry. Stovky milionů lidí by se staly uprchlíky. V žádné pro lidstvo představitelné době by se znovu neustálila pobřežní čára.

Zvířecí a rostlinné druhy jsou již nyní zatíženy změnou klimatu. Pokud bude oteplování pokračovat, polární a alpské druhy zmizí z povrchu Země. Jiné druhy se pokusí migrovat, ale jak některé zaniknou, jejich vzájemná závislost může způsobit kolaps ekosystému. K masovým vymíráním více než poloviny druhů na Zemi došlo již několikrát, když se Země oteplila tolik, kolik se očekává, pokud skleníkové plyny porostou i nadále. Biodiverzita se obnoví, avšak to vyžaduje stovky tisíc let.

Znepokojivý závěr, doložený v článku¹, který jsem napsal s několika předními světovými odborníky na klima, je ten, že bezpečná úroveň oxidu uhličitého v atmosféře není více než 350 ppm (částic na milion) a může být nižší. Množství oxidu uhličitého je již 385 ppm a roste asi o 2 ppm za rok. Ohromující důsledek: často uváděný cíl udržet globální oteplení pod dvěma stupni Celsia je recept na globální katastrofu, nikoli záchranu.

Tyto závěry jsou založeny na paleoklimatických datech ukazujících, jak Země reagovala na minulé úrovně skleníkových plynů, a na pozorováních ukazujících, jak svět reaguje na dnešní množství oxidu uhličitého. Následky pokračujícího nárůstu skleníkových plynů sahají mnohem dál než k vymírání druhů a budoucímu nárůstu hladiny moře.

Aridní subtropické klimatické zóny se rozšiřují směrem k pólům. Už došlo k průměrnému posunu asi o 400 km, což se projevilo na jihu Spojených států, v oblasti Středomoří, v Austrálii a v jižní Africe. Lesní požáry a vysychání jezer budou dále přibývat, pokud se nezastaví a neobráť růst oxidu uhličitého.

Horské ledovce jsou zdrojem pitné vody pro stovky milionů lidí. Tyto ledovce po celém světě ustupují, v Himálajích, v Andách i ve Skalistých horách. Zmizí a v pozdním létě a na podzim zanechají své řeky jako suchá koryta, pokud se nezvrátí růst oxidu uhličitého.

Korálové útesy, jakési oceánské pralesy, jsou domovem třetiny mořských druhů.

Korálové útesy jsou namáhány z několika důvodů, zahrnujících oteplování oceánu, ale především kvůli okyselování oceánu, přímému vlivu přidaného oxidu uhličitého. Život v oceánu závislý na uhličitánových schránkách a kostrách je ohrožen rozkladem, jak se oceán okyseluje.

Tyto jevy, včetně nestability mořského ledu v Arktidě a velkých ledových příkrovů při dnešním množství oxidu uhličitého, ukazují, že jsme již zašli příliš daleko. Musíme snížit množství oxidu uhličitého v atmosféře, abychom zachovali planetu, jak ji známe. Úroveň ne více než 350 ppm je stále dosažitelná, za pomoci znovuzalesňování a zlepšených zemědělských postupů, ale pouze stěží – čas utíká.

Požadavky na zastavení růstu oxidu uhličitého vyplývají z velikosti ložisek fosilního uhlíku. Uhlí v tom ční vysoko nad ropu a zemní plyn. Postupné zastavení používání uhlí, s výjimkou procesů, kde je uhlík zachycován a ukládán pod zem, je prvořadým požadavkem pro řešení globálního oteplování.

Ropa je využívána ve vozidlech, v nichž není proveditelné uhlík zachycovat. Ale ropa dochází. Pro zachování naší planety musíme také zajistit, aby nový zdroj energie pro vozidla nebyl „vymačkáván“ z uhlí, ropných břidelic nebo jiných fosilních paliv.

Zásoby fosilních paliv jsou konečné, což je hlavním důvodem rostoucích cen. „Fosilní éra“ tak jako tak musí odeznít. Řešení klimatického problému vyžaduje, abychom k bezuhlíkové energetice postoupili velmi rychle.

Skupinové zájmy znemožňují náš přechod k budoucnosti s obnovitelnou energií. Společnosti vydělávající na fosilních palivech se namísto intenzivního přechodu k obnovitelným energiím daly na šíření pochyb o globálním oteplování tak, jako tabákové společnosti zpochybňovaly spojení mezi kouřením a rakovinou. Postupy jsou sofistikované, včetně financování majícího za cíl přizpůsobit diskuse o globálním oteplování ve školních učebnicích.

Generální ředitelé ropných a uhelných společností vědí, co dělají, a jsou si vědomi dlouhodobých následků, pokud se bude pokračovat normálně dál. Podle mého názoru by tito ředitelé měli být souzeni za těžké zločiny proti lidskosti a přírodě.

Odsouzení ředitelů ExxonMobil a Peabody Coal nebude účtehou, pokud předdáme našim dětem „splášené podnebí“.

Lidstvo bude chudnout pustošením neustále se posunujícího pobřeží a zesílením regionálních klimatických extrémů. Úbytek bezpočtu druhů by zanechal Zemi zpustlejší.

Pokud politici zůstávají hlupáky, občané je musejí přimět. Musíme požadovat moratorium na nové uhelné elektrárny. Musíme zabránit těm, kdo mají zájem na fosilních palivech, aby vyždímali poslední kapku ropy z veřejné půdy, pobřežních oblastí a přírodních rezervací. Tyto poslední kapky nejsou řešením. Přinášejí pokračující horentní zisky krátkozrakému průmyslu, sloužícímu vlastnímu prospěchu, ale žádné zmírnění naší závislosti ani perspektivní zdroj energie.

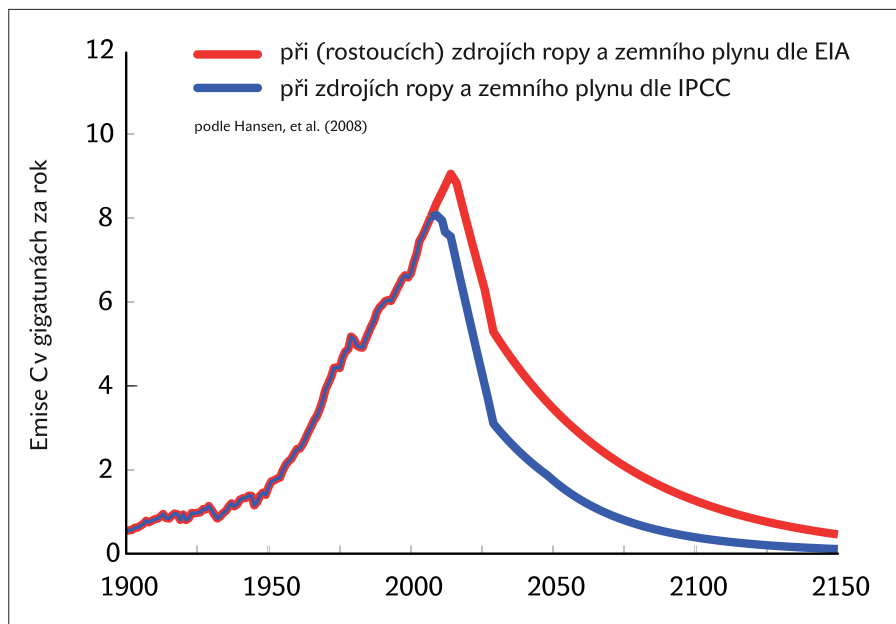
Přechod od fosilních paliv k čisté energii bude náročný, ale přesto bude změnou vítaným směrem. Levná, dotovaná fosilní paliva plodí špatné návyky. Například dovážíme potraviny přes polovinu světa, když z blízkých polí jsou přitom dostupné dokonce zdravější produkty. Místní produkce by byla konkurenceschopná, kdyby nebyla dotována fosilní paliva a nebylo to tak, že škody a náklady změny klimatu, způsobené fosilními palivy, nese také veřejnost.

Zpoplatnit emise, které způsobují škodu, je nezbytné. Ano, uhlíková daň. Uhlíková daň se stoprocentním podílem na zisku² je potřebná, abychom odvykli závislosti na fosilních palivech. Daň a podíl na zisku umožní trhu, nikoli politikům, dělat investiční rozhodnutí.

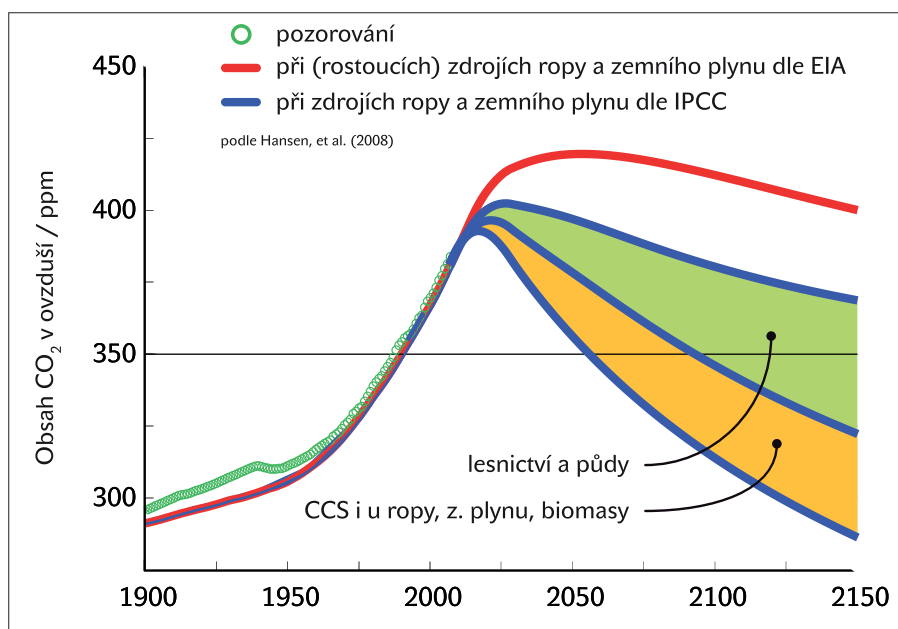
Uhlíková daň na uhlí, ropu a plyn je jednoduchá, splatná na prvním místě prodeje nebo celnici. Celá daň musí být vrácena veřejnosti, ve stejné výši každému dospělému, poloviční podíl pak dětem. Tato dividenda může být vkládána měsíčně na individuální bankovní účty.

Uhlíková daň se stoprocentním podílem na zisku není regresivní. Naopak se můžete vsadit, že nízko a středně příjmové skupiny lidí najdou způsoby, jak s úspěchem omezit svou uhlíkovou daň. Rozmařili spotřebitelé energie budou muset platit za své výstřelky.

Poptávka po nízkouhlíkových vysoce efektivních výrobcích podnítl inovace, čímž přispěje konkurenceschopnosti našich výrobků na mezinárodních trzích. Emise uhlíku rychle poklesnou s tím, jak energetická účinnost a obnovitelné energie rapidně porostou. Saze, rtuť a další emise z fosilních paliv poklesnou. Jasnější a čistější budoucnost s energetickou nezávislostí je možná.

Graf zobrazuje emise fosilního uhlíku (po spálení je z něj 3,67x více CO₂). Pro budoucnost předpokládá ukončení emisí z uhlí do roku 2030 a využívání ropy a zemního plynu jen z dobře těžitelných ložisek, podle dvou různých odhadů jejich zásob.

Graf ukazuje vývoj koncentrací CO₂ v ovzduší pro tytéž dva odhady zásob tekutých paliv. Pro nižší z nich pak i rychlejší dosažitelný pokles, pokud ustane odlesňování a nastoupí rychlé znovuzalesňování a záměrné ukládání uhlíku do půd. A ještě další dosažitelný pokles, pokud by se CO₂ zachycoval i při spalování tekutých fosilních paliv a biomasy a ukládal do země.

Washington rád utrácí peníze daňových poplatníků pěkně sám. Davy nákladných lobbistů v botách z krokodýlí kůže pomáhají Kongresu rozhodovat, kde utrácet, a na oplátku zákazníci lobbistů poskytují peníze „na kampaň“.

Veřejnost musí vyslat do Washingtonu poselství. Chraňte naši planetu, stvoření, pro naše děti a vnoučata, ale nepoužívej-

te to jako výmluvu pro vyšší daně a výdaje. Nechtě naše heslo zní: „Stoprocentní podíl na zisku, nebo boj!“

Příští prezident musí udělat z národní nízkoztrátové elektrické sítě závazné pravidlo. To umožní rozptýleným obnovitelným zdrojům energie nahradit fosilní paliva při výrobě elektřiny. Existují technologie pro podzemní přenosová

stejnoseměrná vedení vysokého napětí. Hlavní trasy mohou být hotové za méně než deset let a dále rozšiřovány podobně jako mezistátní dálnice.

Vláda musí také změnit pravidla pro energetiku tak, aby zisky nezáležely na prodeji stále většího objemu energie, ale namísto toho aby rostly s efektivitou. Stavební předpisy a požadavky na účinnost vozidel musejí být vylepšeny a musejí se vydat na cestu k uhlíkové neutralitě.

Průmysl fosilních paliv udržuje svůj smrtelný stisk Washingtonu skrze demagogii, používá Čínu a další rozvojové země jako obětní beránky, aby odůvodnil nečinnost. Ve skutečnosti jsme vyprodukovali většinu nadbytečného uhlíku, který je dnes ve vzduchu, a to je naše národní výhoda pro rázný rozvoj cest ke snížení emisí. Stejně jako v otázce ozónu by měl být rozvojovým zemím povolen omezený dodatečný čas na snížení emisí. Budou spolupracovat: mají hodně co ztratit změnou klimatu a mnoho co získat čistým ovzduším a zmenšením závislosti na fosilních palivech.

Musíme sjednat spravedlivé dohody s ostatními zeměmi. Nicméně naše vlastní daň a dividendy by měly začít fungovat bezodkladně. Jako stát tím máme hodně co získat a další země budou napodobovat náš úspěch. Pokud to bude nutné, konkurenční podmínky můžou vyrovnat dovozní cla na výrobky z nespolupracujících zemí s tím, že výnosy se přidají k dividendě.

Demokracie funguje, jen někdy víří pomalu. Času je málo. Volby 2008 jsou pro planetu rozhodující. Pokud Američané vyženou na pastvu nejzkeštnatější kongresmany, pokud se Washington přizpůsobí, aby se zabýval změnou klimatu, můžou mít naše děti a vnoučata stále ještě nadějně vyhlídky.

● James Hansen
překlad Jan Holan

¹ „Target atmospheric CO₂: where should humanity aim?“ J. Hansen, M. Sato, P. Kharecha, D. Beerling, R. Berner, V. Masson-Delmotte, M. Raymo, D.L. Royer, J.C. Zachos, <http://arxiv.org/abs/0804.1126> <http://arxiv.org/abs/0804.1135>

² Navrhovaná „daň a 100% dividendy“ je většinou založena na přístupu „cap and dividend“ popsaném Peterem Barnesem v „Who Owns the Sky: Our Common Assets and the Future of Capitalism“, Island Press, Washington, D.C., 2001 (http://www.ppionline.org/ppi_ci.cfm?knlgArealD=116&subsecID=149&contentID=3867).

Revidovaná teorie nasvědčuje tomu, že úrovně oxidu uhličitého jsou již v nebezpečné oblasti

Pokud máme odvrátit klimatickou katastrofu, musí být obsah oxidu uhličitého (CO₂) v atmosféře snížen pod úroveň, kterých již dnes dosahuje, říká studie vydaná v Open Atmospheric Science Journal skupinou 10 vědců ze Spojených států, Velké Británie a Francie.

Autoři, mezi nimiž jsou dva vědci z univerzity v Yale, tvrdí, že k tomu, abychom udrželi planetu podobnou té, na níž se rozvinula civilizace, by optimální úroveň CO₂ byla nižší než 350 ppm — dramatická změna oproti většině minulých studií, jež naznačovaly, že nebezpečná úroveň CO₂ je pravděpodobně 450 ppm nebo vyšší. Obsah CO₂ v atmosféře je v současnosti 385 částic na milion (ppm) a každý rok roste asi o 2 ppm ze spalování fosilních paliv (uhlí, ropy a plynu) a z vypalování lesů.

„Tato práce a další nedávné publikace nasvědčují, že jsme dosáhli úrovně CO₂, které oslabují stabilitu polárních ledových štítů,“ říká autor Mark Pagani, profesor geologie a geofyziky v Yale. „Stále rozumíme špatně tomu, jak rychle budou ledové příkrovy a hladina moře reagovat, ale s ohledem na možnou velikost této pohromy si myslím, že nejlepší bude nesnažit se to zjistit přímo.“

Tvrzení je založeno na lepších údajích o historii klimatu na Zemi a pokračujících pozorováních změn, především v polárních oblastech. Autoři využívají svědectví o tom, jak Země v minulosti reagovala na změny CO₂, spolu s poznatky o současných klimatických změnách k tomu, aby ukázali, že obsah CO₂ v atmosféře se již dostal do nebezpečné oblasti.

Uhlí je podle studie největším zdrojem CO₂ v atmosféře a tím, který bude

nejpraktičtější vyřadit. Ložiska ropy jsou už možná zhruba z poloviny vyčerpána, v závislosti na velikosti neobjevených zásob, a zatím není praktické zachycovat CO₂ unikající z výfuků vozidel způsobem, kterým je to možné u provozů spalujících uhlí, upozorňují vědci. Na druhé straně zásoby uhlí jsou větší a autoři soudí, že „jedinou realistickou cestou k prudkému omezení emisí CO₂ je postupný útlum používání uhlí s výjimkou provozů, kde bude CO₂ zachycován a ukládán.“

V jejich modelu, v němž jsou emise z uhlí postupně utlumeny mezi roky 2010 a 2030, by obsah CO₂ v atmosféře vrcholil na 400 až 425 ppm a poté pomalu klesal. Autoři zastávají názor, že dosažená vrcholná úroveň CO₂ by závisela na přesnosti odhadů zásob ropy a plynu a na tom, zda nejobtížněji dostupná ropa a plyn budou ponechány v zemi.

Autoři podotýkají, že znovuzalesňování znehodnocené půdy a zlepšené

zemědělské postupy, které zadržují uhlík v půdě, by mohly snížit obsah CO₂ v atmosféře až o 50 ppm. Také odmítají představu „geoinženýrských“ řešení poznamenávající, že náklady na umělé odstranění 50 ppm CO₂ ze vzduchu by byly okolo 20 biliónů dolarů.

Ačkoli upozorňují, že problém přechodu do doby střídající věk fosilních paliv je herkulovský, autoři soudí, že je uskutečnitelný, pokud ho srovnáme s úsilím vynaloženým za druhé světové války, a že „největším nebezpečím je pokračující neinformovanost a odmítání, které mohou vést k nevyhnutelnosti tragických následků.“

„Tento závěr má svou světlou stránku,“ říká vedoucí autor James Hansen z Columbia University. „Sledováním ces-

ty vedoucí ke snížení množství CO₂ můžeme zmírnit mnoho problémů, které se začínaly zdát nevyhnutelné, jako jsou zvýšená intenzita bouří, šířící se desertifikace, ztráta korálových útesů nebo úbytek horských ledovců, které zásobují pitnou vodou stovky miliónů lidí.“

Kromě Hansena a Paganiho jsou autory studie Robert Berner z univerzity v Yale; Makiho Sato a Pushker Kharecha z NASA/Goddardova institutu vesmírných studií a Columbia University Earth Institute; David Beerling z univerzity v Sheffieldu ve Velké Británii; Valerie Masson-Delmotte z CEA-CNRS-Universite de Versailles ve Francii; Maureen Raymo z Bostonské univerzity; Dana Royer z Wesleysské univerzity a James C. Zachos z Kalifornské univerzity v Santa Cruz.

● Tisková zpráva,
Yale University, New Haven,
USA, 7. 11. 2008,
přeložil Jiří Došek

EU2009.CZ

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí ■ Ročník XIX, číslo 2/2009 ■ Vychází 12 čísel ročně ■ Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549, www.mzp.cz ■ Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz ■ Dotazy a náměty pište na zpravodaj@mzp.cz ■ Grafická úprava Oxport, s. r. o.; fotografie bez uvedení zdroje jsou z archivu Oxport, s. r. o. ■ Tisk PBtisk, s. r. o. ■ MK ČR E 6189 • ISSN – tištěná verze 0862-9005